

genc BİRİKİM

Değerli Okurlarımız,

Yaratıcımız ve sahibimiz Yüce Allah'a hamd, Peygamberimiz Muhammed Rasulullah'a da salât ve selam olsun. Yeryüzünde bulunma amacı; sadece Yüce Allah'a kulluk etmek, O'nun rızasını gözetmek, yine O'nun dini, rızası ve davası için çalışmak, yaşamak ve mücadele etmek olan mü'minlere, Müslümanlara da selam olsun.

Gün geçmiyor ki gerek dünya genelinde gerek yaşadığımız topraklar özelinde inancımızı dolayısıyla Müslümanlığımızı ilgilendiren bir olay, olgu gerçekleşmemiş olsun.

Her nizamın, kendine özgü bir felsefesi ve hayata dair genel bir bakışı vardır. Yine her nizamın, uygulamadan doğan birtakım müşkülleri, pratik âlemdeki yapısı ve eserleri ile uyumlu çeşitli problemleri mevcuttur. Aynı şekilde her nizamın, gerek yapısından gerekse uygulamasından doğan, problemlere karşı getirdiği türlü çözümler vardır.

O halde doğmasına neden olmadığı, aksine yapıda ve uygulamada tamamen ayrı başka bir düzenden kaynaklanan problemler için belli bir düzenden çözüm istemek, ne mantık ölçüleri ile bağdaşır ne de insafla!

Makul mantık şu gerçeği haykırır: Belli bir düzenden, hayatın problemlerini çözmesini bekleyen kişi, önce onu günlük hayatına uygulasin sonra baksın; söz konusu problemler ne durumdadır, varlığını sürdürüyor mu yoksa silinip gitmiş midir veya yapısında ve gerekçelerinde bir değişiklik mi meydana gelmiştir? İşte, ancak o vakit bu düzenden, uygulaması sırasında meydana gelen problemler konusunda çözüm bekleyebilir.

İslam, kendi içinde uyumlu, tutarlı mükemmel bir sosyal düzendir. Yapısı, hayata bakışı ve hayatı biçimlendirilişi itibariyle öbür düzenlerden tamamen ayrılır. Bütün bu alanlarda, Batılı düzenlerden ve bugün üzerinde yaşadığımız topraklarda uygulanan dü-

zenlerden, her konuda farklıdır. Evet, bu düzenlerden tamamen ve her konuda ayrılır. Günümüz toplumlarını kasıp kavuran problemlerin meydana gelmesinde, İslam'ın en ufak bir payının olmadığı bilinen bir gerçektir. Şüphesiz bir problemler, yürürlükteki düzenlerin yapısından ve İslam'ın hayat alanından uzaklaştırılmasından kaynaklanmaktadır. (Seyyid Kutub, İslami Etüdler, Beka Yay, s: 91)

Değerli yazarımız Ali Kaçar, "Kur'an-ı Kerim, Hayat Kitabımızdır" başlıklı makalesinde, son günlerde, İsveç'te başlayıp başka yerlerde de devam eden Kur'an yakma eylemleri özelinde kerim kitabımız Kur'an'a karşı görev ve sorumluluklarımızın üzerinde durarak bu sayımıza katkıda bulundu.

Sayımızın dosya konusu, "Müslümanlarda Gelenek ve Modernlik Algısı". Konuyu; Cevdet Öztürk, Dilek Bayar, Fatih Pala, İslam Doğubey, Haydar Özalp, Sümeyye Demirci ve Taşkın Önel, kendi perspektiflerinden değerlendirerek bu iki olgu ve yaklaşımın Müslümanlar için neler ifade ettiğinin ya da etmediğinin üzerinde durdular.

Ayrıca yazarlarımızdan; Cefai Demirel'in "Rabbimiz Kendi Üzerine Rahmeti Yazdı", Samet Sundu'nun "Beynin de Cinsiyeti Var", Rüveyde Bera Pala'nın "Huzura El Açmak", Yusuf Keleş'in "Anne Baba Hakkı" başlıklı yazılarını ve İsmail Ceylan'ın "Guantanamo'daki Dünya Kupası" başlıklı çeviri çalışmasını okuyacaksınız.

Yine, Şubat/Şehadet ayında olmamız dolayısıyla Fatih Pala'nın 1995'te şehid edilen Filistinli komutan Fethi Şikaki üzerine kaleme aldığı "Milyon Milyon Neferin Komutanıydı Fethi Şikaki" çalışmasını ve Ali Kaçar'ın, "Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması" başlıklı önceki sayılardan devam eden makalesinin beşinci ve son bölümünü istifadenize sunuyoruz.

"İbadetlerin Hayatımıza Etkisi" dosya konulu 249. sayımızda buluşmak üzere Yüce Allah'a emanet olun.

Bu sayımızda...

- 3 **Kur'an-ı Kerim, Hayat Kitabımızdır**
Ali KAÇAR
- 8 **Rabbimiz Kendi Üzerine Rahmeti Yazdı**
Cefai DEMİREL
- 11 **Müslümanlarda Gelenek ve Modernlik Algısı**
Haydar ÖZALP
- 14 **Gelenek ve Modernizm Üzerine**
İslam DOĞUBEY
- 17 **Toplum ve Değişim**
Taşkın ÖNEL
- 20 **Kendi Gerçeklikleriyle Gelenek ve Modernlik**
Fatih PALA
- 23 **Gelenek ve Modernizm Arasında Müslüman**
Sümeyye DEMİRCİ
- 25 **Müslüman Açmazı/Çıkmazı ve Modernizm**
Cevdet ÖZTÜRK
- 27 **Müslümanın Gelenekten Modernliğe Yolculuğu**
Dilek BAYAR
- 30 **Guantanamo'daki Dünya Kupası**
Mansoor ADAYFI
- 33 **Beynin de Cinsiyeti Var**
Samet SUNDU
- 36 **Huzura El Açmak**
Rüveyde Bera PALA
- 38 **Anne Baba Hakkı**
Yusuf KELEŞ
- 41 **Milyon Milyon Neferin Komutanıydı Fethi Şikâkî**
Fatih PALA
- 44 **Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması - V**
Ali KAÇAR

genc BİRİKİM

Yıl: 22 **Sayı:** 248

**Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü**
Ali KAÇAR

Genel Yayın Yön.
Fatih PALA

Yazışma Adresi
Korkutreis Mah.
Yeşilirmak Cad. No:9/1
Çankaya - ANKARA

Yayın Türü
Yerel, Süreli

Yönetim Yeri

Korkutreis Mah.
Yeşilirmak Cad. No:9/1
Çankaya - ANKARA

Dizgi & Tasarım
Genç Birikim

Baskı

Strazburg Caddesi No : 31/17
Sihhiye - ANKARA
Telefon: 0 312 229 1881

Baskı Tarihi
08.02.2023

Değerli Okuyucularımız/Yazarlarımız,

Yazılarınızı Times New Roman karakteriyle 12 punto büyüklüğünde yazılmış olarak, sayfanın sağ, sol, üst ve alt boşlukları 2,5 cm, satır aralığı: tek ve iki yana yaslanmış olarak göndermenizi; yazılarınızın en az 2 en çok 4 sayfa olmasını, yazınız 4 sayfadan fazla ise 2 veya daha fazla olarak bölümlenmiş şekilde göndermenizi rica ederiz.

Abonelik Şartları: Yurtiçi abonelik için 1 yıllık abonelik ücreti olan 250 (ikiyüz-zelli) Türk Lirası'nı (Elden teslim fiyatıdır. Kargo ile teslim alacak abonelerimiz için kargo ücreti abonelere aittir.) "Mustafa SARICA Kuveyt Türk Katılım Bankası TR920020500009457261200001 IBAN No'lu" hesaba yatırmanız yeterlidir.

Dijital dergi aboneliği için yine aynı hesaba 1 yıllık abonelik ücreti olan 200 (İkiyüz) Türk Lirası'nın yatırılması yeterlidir.

web : <http://www.gençbirikim.net>
e-mail : gençbirikimdergisi@gmail.com

Kur'an-ı Kerim, Hayat Kitabımızdır

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

Kur'an-ı Kerim, hayatımızı bütünüyle kuşatan ilahi bir kitaptır. İlahi kitapların da sonuncusudur; evrenseldir/cihan-ı şümuldür. Kıyamete kadar geçerli olup belli bir dönem, belli bir kavim için değil, bütün insanlık için gönderilmiştir. İlahi olan bu kitap, 1400 küsur yıl önce Hz. Muhammed'e (as) Arapça olarak,¹ bir ramazan ayında² mübarek bir gece³ olan Kadir gecesinde⁴ parça parça indirilmeye başlanmış⁵ ve 23 yılda tamamlanmıştır. Bu kitap, bütün insanlığı; müjdeleyen ve korkutan,⁶ doğru yolu gösteren/hidayet eden,⁷ hakkı, batıldan ayıran,⁸ insanları zulümden aydınlığa/nura çıkaran⁹ Allah kelamı/Kelamullah¹⁰ olan kitaptır.

Bu ayetlerden de anlaşılacağı üzere Kur'an-ı Kerim, Rabbimiz tarafından bizlere bireysel ve toplumsal hayatımızı tanzim etmek üzere gönderilmiştir. Bu kitap; anlaşılması kolay,¹¹ eşsiz,

1 Yusuf, 12/2; Fussilet, 41/44

2 Bakara, 2/185

3 Duhan, 44/3

4 Kadir, 97/1

5 İsrâ, 17/106; Furkan, 25/32

6 Sebe, 34/28

7 Maide, 5/16; En'am, 6/153, 161

8 Furkan, 25/1; Enfal, 8/29

9 Bakara, 2/257; İbrahim, 14/1

10 Bakara, 2/75

11 Kamer, 54/17

Batılı ya da yerli kafirler ne yaparlarsa yapsınlar çabaları boşunadır. Çünkü Allah'ı aciz bırakamayacaklardır. İnanmıyorsa Hz. Âdem'den bu yana Allah'a ve dinine düşmanlık yapanların sonlarına bir baksınlar; Medyen (Eyke), Semud, Ad kavimleri, Fil Ashabı, 'Kazıklar Sahibi' Firavun, 'ben de öldürür ve diriltirim diyen' Nemrud, Ebu Cehiller, Ümeyye b. Halefler, Ebu Leheb'ler... neredeler?

Mübin,¹² Allah tarafından korunan/muhafaza edilen,¹³ doğruluğun ve gerçeğin, tek ve mutlak kaynağıdır. Bu kitap, aynı zamanda kendisinden önce gelen bütün ilahi kitapları da tasdik eden/musaddık bir kitaptır (Maide, 5/48). Kısacası Kur'an, biz mü'minler için bir hayat kitabıdır; yol işaretlerini ve hidayet yolunu gösteren bir kılavuzdur.

İslâm hukukunda, bu kitap için Kur'an¹⁴ ismi dışında "Kitap" ismi de kullanılmaktadır.¹⁵ Bundan başka çeşitli ayetlerde Kur'an için başka isimler de kullanılmıştır.¹⁶

Yol gösterme (Hadi), doğruyu yanlıştan ayırma (Furkan), uyarma ve müjdeleme gibi amaçlarla gönderilen bir kitabın bu fonksiyonunun yerine getirilebilmesi, elbette onun "anlaşılması" ile mümkün olacaktır. Yani anlaşılmayan bir kitabın, bu fonksiyonlarının yerine getirilmesi de mümkün değildir.

Rabbimizin bize kulluk etmemiz için hidayet rehberi olarak gönderdiği kitabı, iddia edildiği gibi anlaşılmaz ve karmaşık da değildir. Aksine

12 Nisa, 4/174

13 Hicr, 15/9

14 Kur'an lafzı, Kur'an-ı Kerim'de altmış sekiz ayette geçmektedir. Örneğin; Yûsuf, 12/2; Nahl, 16/98; A'râf, 7/204 ayetlerinde Kur'an lafzı geçmektedir.

15 Bakara, 2/1

16 Bunlardan bazıları şunlardır: Furkân (25/1), Zikr (15/9), Nûr (4/174), Rûh (42/52), Hudâ (2/2), Şifâ (17/82), Mecîd (85/21-22), Mesânî (39/23), Ümmü'l-Kitab (43/1-4)

ondan öğüt almak isteyen her akıl sahibi kimse için, kolaylaştırılmış bir kitaptır. Bu durum, Kamer suresinde üstüne basa basa dört kez¹⁷ ve Kur'an'ın çeşitli yerlerinde birçok ayette bildirilmiştir. Nitekim bir başka ayette de:

“And olsun biz, Kur'an'ı öğüt olsun diye kolaylaştırdık, öğüt alan yok mu?»¹⁸

Biz Müslümanlar, Tevrat'ın da, Zebur'un da, İncil'in de -tahrif edilmemiş haliyle- Allah tarafından indirildiğine inanıyor ve iman ediyoruz. Bizler, kitaplar arasında ayırım yapmadığımız gibi Peygamberler arasında da ayırım yapmayız: **“Deyin ki: Biz; Allah'a, bize indirilene (Kur'an'a), İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve Yakuboğullarına indirilene, Musa ve İsa'ya verilen (Tevrat ve İncil) ile bütün diğer peygamberlere Rab'lerinden verilene iman ettik. Onlardan hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz ve biz ona teslim olmuş kimseleriz.”¹⁹**

İnancımıza göre, Tevrat'a, İncil'e veya Zebur'a²⁰ inanmayan bir insanın Müslüman olarak kalması mümkün değildir. Çünkü Allah'ü Teâlâ, hem Kur'an'a hem de Kur'an'dan önce indirilmiş kitaplara ve sahifelere iman etmemizi bize emretmektedir.²¹

Kur'an, sadece Müslümanları değil, bütün insanlığı muhatap almaktadır. Kur'an'a uyup tabi olanlar Mü'min/Müslüman, uymayanlar ise kâfir/müşrik/münafıklardır. Müslümanlar arasındaki ayırım/üstünlük, sadece Allah'a yakınlıkla/takva ile olmaktadır. Değişik renk, ırk, cinsiyet veya ülke olarak farklılıklar, 'üstün olmanın' ölçüsü olan 'takvayı/ittika sahibi olma' ölçüsünü değiştirmez. Bunun örnekleri İslam tarihinde sayılmayacak kadar çoktur. Nitekim Hz. Bilal-i Habeşi ile Hz. Ebu Bekir'i; Hz. Selman-ı Faris'i ile Hz. Ömer'i; Hz. Suheyb b. Sinan ile Hz. Osman'ı/Hz. Ali'yi kardeş yapan bir dindir.²² Ayette belirtilen üstünlüğe/takvaya ulaşanların Kürt, Türk, İngiliz, Fransız, Alman ya da Rus olmaları önemli değildir. Hatta İsveçli de olabilirler. Kim, işlemiş olduğu amellerle Allah'a daha yakın ise farklı ırk, renk ve coğrafyalarda olması, onun 'üstün' olmasını ortadan kaldırmaz. Çünkü tek ölçü; ırk, renk, dil, kavim, ülke, yaşadığı coğrafya, zenginlik, fakirlik değil, mü'min olmak ve takva sahibi olmaktır.

17 Kamer, 54/17, 22, 32, 40

18 Hud, 11/1-2; Hicr, 15/1, Fussilet, 41/1-4

19 Bakara, 2/136

20 Tevrat'ı, Hz. Musa (as)'a (Furkan, 25/35); Zebur'u, Hz. Davud (as)'a (İsra, 17/55); İncil'i, Hz. İsa (as)'a (Maide, 5/46) vermiştir.

21 Bakara, 2/285; Nisa, 4/136; Necm, 53/36-37; A'lâ 87/14-19

22 Hucurat, 49/13; Rum, 30/21

Kur'an, İlahi Nizamı Öngörmektedir

Tarih boyunca müşriklerin Kur'an'a ve ona iman eden Müslümanlara karşı tavırları hep sert olmuştur. Nitekim Kur'an'ın, nazil olmaya başladığı dönemde, Mekke'nin Kureyş yöneticileri Kur'an'a karşı ve daha önce emin olarak vasıflandırdıkları Hz. Muhammed'e karşı takındıkları tavırlarında, bunu görmek mümkündür. Mekke'nin azgın yöneticileri ve onları her konuda pazarlıksız destekleyen mele,²³ mütref²⁴ ve belam dediğimiz kesimlerin benzerini hatta aynısını, isim, şekil ve şemailleri değişse de günümüzde de görmekteyiz. Dün, Peygamberleri ve Peygamberlerin getirdiği mesajın halk tarafından duyulmasını engellemek için her türlü zorbalığa başvuranlar, bugün ise Kur'an'ın bazı hükümlerinin uygulanmasını yasaklayarak ya da Kur'an'ı yakarak, yırtarak aynı zorbalığı yapmaktadırlar. Bu zorbalığı, dün Ebu Cehiller, Ümeyye b. Halefler ve şerikleri yaparken bugün, isimleri değişse de istikbar sahibi, ilahlık taslayan yerel ve küresel güçler yapmaktadır. Bu yerel ve küresel şirk güçlerinin asıl amacı ise sömürüye dayalı düzenlerinin değişmemesidir. Dolayısıyla İsveç'te ya da Batılı diğer ülkelerde Kur'an'a yönelik gerçekleştirilen saldırıların asıl nedeni, kendi sapkın ve sömürüye dayalı düzenlerinin/yönetimlerinin elden gitmesinden korkmalarıdır.²⁵

Ancak Batılı ya da yerli kâfirler, ne yaparlarsa yapsınlar çabaları boşunadır. Çünkü Allah'ı aciz bırakamayacaklardır.²⁶ İnanmıyorlarsa Hz. Âdem'den bu yana Allah'a ve dinine düşmanlık yapanların sonlarına bir baksınlar; Medyen (Eyke), Semud, Ad kavimleri, Fil Ashabı, 'Kazıklar Sahibi' Firavun²⁷, 'ben de öldürür ve diriltirim diyen' Nemrud,²⁸ Ebu Cehiller, Ümeyye b. Halefler, Ebu Lehebler... neredeler? Bunlar, nasıl ki tarihin çöplüğüne yuvarlanmışlarsa, günümüz gönüldaşları/varisleri de aynı çöplüğe yuvarlanacaklardır. Bunlar, bu dünyada azap görmediklerine de sevinmesinler; ahiret var. Çünkü asıl hesabın görüleceği yer, ahirettir.²⁹ Dünyada iken ne tür rüsvaylık, pespayelik yaparlarsa yapsınlar ahiretteki azaptan asla kurtulamayacaklardır.³⁰

Kur'an'ı Yakanlar ile Hükümlerini Yasaklayanların Akıbeti Aynı Olacaktır!

23 Hud, 11/27; Ahzâb, 33/67

24 İsrâ, 17/16

25 Kafirun, 109/6; Mü'min, 40/26

26 Ankebut, 29/22; Şura, 42/31

27 Fecr, 89/10

28 Bakara, 2/258

29 Zilzal, 99/7-8; Leyl, 92/13 "Elbette ahiret de, dünya da bizimdir."

30 Al-i İmran, 3/91; Maide, 36-37

Kur'an-ı Kerim öğrenimini ve öğretimini yasaklamak, İslâm düşmanlarının ortak özelliğidir. Tarihin her döneminde Kur'an-ı Kerim'i yasaklamak ve onu toplum hayatından söküp atmak için her türlü yol denenmiştir. Kimi zamanlar, Kur'an-ı Kerim'in uydurma ve insan sözü olduğu şeklindeki iftiralarla içeriğine yönelik, kimi zamanlarda da hem içeriğine hem de mesajını taşıyanlara yönelik iftiralarla kendisinin ve mesajının insanlara ulaşması engellenmeye çalışılmıştır. Çünkü Kur'an-ı Kerim'in varlığı, sahiplenilmesi ve okunuyor olması, İslâm düşmanı kâfirlerin, müşriklerin, laik ve seküler güçlerin, küfür, öfke ve kinlerini artırmaktadır.³¹ Kur'an-ı Kerim'in varlığı, kâfirlerin küfürlerini artırarak onları daha da azgınlıştırırken, Mü'minlerin ise imanlarını artırmaktadır. Dolayısıyla Kur'an-ı Kerim'in yasaklanması ve okunmasının baskı ve kanunlarla engellenmesi, İslâm'a ve onun kutsal kitabı olan Kur'an-ı Kerim'e olan düşmanlıktan kaynaklanmaktadır. Ancak kimi kâfirler, bu düşmanlıklarını gizleme gereği duymazlarken, kimileri de kendilerini Müslüman'mış gibi göstererek düşmanlıklarını gizlemek suretiyle münafıklık yapmaktadırlar. Yani Allah adını anarak, Allah'ın mesajını yasaklamak istemektedirler. Allah'ın adına sığınarak Müslümanlara tuzak üzerine tuzak kurmaktadır.³² "Mübarek dinimizin sahibi Yüce Allah'tır" gibi laflar edilerek Kur'an-ı Kerim'e yasak getirilmek istenmektedir. Yani dinî hayatı yasaklamak için yine din kullanılmaktadır.³³ Günümüz müşrikleri de çok iyi biliyorlar ki, dünkü ataları da aynı yolu, aynı metodu kullanmışlardı. Peki, sonuç ne oldu? Kur'an-ı Kerim, bütün tazeliğiyle ve bütün canlılığıyla sanki bugün yeni inmeye başlıyor gibi kitlelere hayat bahşetmeye devam etmektedir. Ya Kur'an-ı Kerim'i yasaklamak için tepinenler? Onların da yerleri tarihin çöplüğü olmuştur.

Kur'an'ın Yakılmasında İsveç yalnız Değildir!

Dünyanın küçülüp köye dönüştüğü, kişi hak ve özgürlüklerinin bayraklaştırıldığı bir dönemde Kur'an-ı Kerim'e karşı takınılan tavır, olsa olsa Firavunî bir mantıktan kaynaklanıyordur. İçinde yaşadığımız ülkede de Kur'an'ı yasaklayanlar ve "çöl kanunudur" diyenlerin kimileri halen yaşıyor, kimileri ise tarihin çöplüğündeki yerlerini almışlardır. Allah'ın kelâmını yasaklamak, dini ve hükümlerini bireysel hayatta da yok etmek için "Tek Parti diktatörlüğü" döneminde az mı uğraşmıştır? Sonuç, ortada değil mi? İsmet İnönü, o günün yasaklarını, anılarında: "... Şimdi, bütün sapmalara rağmen

yazıyı yeni harflerle öğrenmiş olanlar, eski harflere dönmezler. Kur'an-ı Kerim Kursu'na gidenler için de böyledir"³⁴ şeklinde dile getirerek Kur'an-ı Kerim'e ve Kur'an-ı Kerim harflerine olan düşmanlığını gösteriyordu. İş, bu kadarla da kalmamıştı. O dönemde dini ve dinî motifleri çağrıştıracak dinî neşriyat da dahil her şey yayınlanan talimatlarla yasaklanıyordu. Bir talimatnamede: "Biz, her ne şekil ve surette olursa olsun, memleket dâhilinde dinî neşriyat yapılarak dinî bir atmosfer yaratılmasına ve gençlik için dinî bir zihniyet tebliği vücuda getirilmesine taraftar değiliz" deniyordu.³⁵ Başka bir talimatnamede ise: "Gazetelerimizin son günlerdeki neşriyatı arasında dinden bâhis bazı yazı, mütalaa, ima ve temsillere rastlanmaktadır. Bundan sonra din mevzuu üzerinde gerek tarihî gerek temsili ve gerek mütalaa kabilinden olan her türlü makale ve fıkra ve tefrikallerin en son on gün zarfında nihayetlendirilmesi"³⁶ şeklinde saçma sapan yasaklarla Müslümanlar üzerinde baskı kuruluyordu!

Tek Parti diktatörlüğü döneminde neyin yasak olduğuna değil, neyin yasak olmadığına bakmak gerekiyordu. Çünkü egemenlerin -aslında sadece Ebedi Şef'in- hoşuna gitmeyen her şey, yasaklanmıştı. Arapça ezan okumak da yasaklanmıştı. Arapça ezan okuyanlara ceza veriliyordu. İlk zamanlarda Ezan-ı Muhammedî'yi aslı şekliyle okuyan Müslümanlar, dayak yiyerek paçayı kurtarıyorlardı. Çünkü ortada bir kanun olmadığı için Temyiz Mahkemesi, mahkemelerin verdiği kararları bozuyordu. Zorbalıkta azgınlışan kadrolar, bu durumun da çabucak "çare"sini buluvermişti. Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 526. maddesine, şu fıkra ilave edildi: "Arapça ezan ve kamet okuyanlar, üç aya kadar hafif hapis veya on liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılırlar."³⁷ Yasak koymak, çok zor değildi diktatörler için! Bu şekilde Kur'an'ı yasaklayanlarla İsveç'te Kur'an yakanın ve seyirci olanların ne farkı var?

Bu yasaklar, sadece tek parti diktatörlüğüne has bir uygulama değildi. Nitekim 1990'ların sonunda TBMM, Kur'an-ı Kerim okumak için yaş sınırlaması getiren tasarıyı kabul ederek belirli bir yaşa kadar Kur'an öğrenmeyi ve öğretmeyi yasaklamıştı. 1999 yılı Türkiye'sinde bale, müzik, spor yapmak ve hatta Tevrat ve İncil okumak dâhil her şey serbest ama Kur'an-ı Kerim öğrenmek yasaktı. Acaba Türkiye işgal edilmiş olsa idi, işgal güçleri tarafından Kur'an-ı Kerim

34 İsmet İnönü'nün Anıları, Milliyet, 25 Kasım 1987'den nakl: Burhan Bozgeyik, Bize Nasıl Zulüm ettiler, 3. Bsk. 1997, s: 103

35 T.C. Dâhiliye Vekâleti, Matbuat Umum Müdürlüğü, 17 Mayıs 1942, sayı: 658

36 T.C. Başvekâleti, Matbuat Umum Müdürlüğü, İç Matbuat Dairesi, 1945; Muzaffer Taşyürek, Kemalist Laikliğin Temelleri, Erzurum, 1994, s: 236

37 Bozgeyik, age, s: 92

31 Tevbe, 9/125; Maide, 5/68; İsrâ, 17/60,82; Hacc, 22/72; Zümer, 39/45

32 Al-i İmran, 3/54; Enfal, 8/30

33 Fatır, 35/5

bu şekilde ve kolayca yasaklanabilir miydi? Elbette yasaklanmazdı.

İşin garibi, Kur'an'ı bu şekilde yasaklayanlar, bununla da yetinmemişlerdi ve Kur'an-ı Kerim'in öngördüğü ahkâmla yönetim şeklini, bazen "teokrasi" bazen de "irtica" diye suçlamışlardı. Bunun öncülüğünü, bir zamanların 'nurlu Süleyman'ı olarak bilinen İslamköylü Süleyman Demirel yapmaktaydı. Hatta daha ileri giderek Kur'an'da 230 küsur ayetle amel edilemez, bu ayetleri savunmak ise irticadır, diyebilmişti.³⁸

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra sadece ezan Türkçeleştirilmemiş, Kur'an ve günlük ibadetler bile Türkçeleştirilmeye³⁹ ve vicdanlara hapsedilmeye çalışılmıştır. İslam'ın en masum, en sivil görünülüğü bile metazori, jakobenist yöntemlerle yasaklanmıştır.

Bu durum, 1950'li yıllara kadar faşist ve diktatoryal yöntemlerle devam ettirilmiştir. 1950'den sonra Demokrat Parti'nin iktidarı ile görünürde bir serbestlik getirilmiştir. Ama durum, hiç de öyle değildi. Müfredatını, devletin hazırladığı İmam Hatip Okulları ve Kur'an Kursları açılmış; ezan, tekrar Arapça olarak okunmaya başlanmıştı. Ama esasta ise hiçbir değişiklik olmamıştı. Kemalist yönetim, sadece renk değiştirmiş ama ilkelerinde hiçbir değişiklik olmamıştı; laiklik/sekülerizm zorla değil, -güya- benimsetilerek devam ettirilmeye çalışılmış, direnenler ise 'bildik' yöntemlerle susturulmuştur.

Devlet dairelerinde "Allah" demenin yasaklandığı⁴⁰ dönemden artık rahatlıkla "İslam", "Müslüman" ve "Allah" lafızlarının her yerde rahatça kullanılabildiği bir döneme gelinmişti. Bu, tek parti diktatörlüğünde çok acı çekmiş ve zulüm görmüş halkı memnun etmişti. Oysa bu iktidar da Kemalizm'in ilke ve inkılâplarına göre faaliyet gösteren "Atatürk, seni sevmek millî bir ibadettir" diyen Celal Bayar'ın başında bulunduğu parti idi. Nitekim DP iktidarı da tek parti dönemini aratmayan politikalar uygulamaktaydı. Zaten laiklikten, sekülerlikten, demokrasiden taviz vermesi asla mümkün değildi. Çünkü bunlar, birer tabu idi ve dokunulmazdı. Ama bu iktidar, en küçük İslami kıpırdamayı bile irtica olarak itham ederek devlet gücüyle engellemekteydi. Bu nedenle, TCK'nin 163'üncü maddesinin öngördüğü cezalar ağırlaştırılmış ve buna ilave olarak bugün bile

38 <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/demirel-ahkam-ayetlerine-donusu-onermek-irticadir-39112375>

39 Abdurrahman Dilipak, Bir Başka Açıdan Kemalizm, Beyan Yayınları, (kapakta) 3. Bsk. (İçeride ise 2. Bsk, Ekim 1988, İstanbul, s: 161 vd.; Ayrıca bkz; Yılmaz Altıparmak, İslamiyet Açısından Atatürk ve İnkılaplar, Timaş Yayınları, 2. Bsk, Temmuz 1993, İstanbul, s: 411 vd.

40 <https://sahipkiran.org/2014/12/28/belgeler-konusu-yor-1/>

en küçük eleştiriyi suç sayan 5816 sayılı kanun çıkartılmıştır.⁴¹ Ne yazık ki bu kanun, -hale- Müslümanların tepesinde Demokles'in kılıcı gibi sallandırılmaktadır. DP İktidarının tek parti dönemini aratmayan politikalarına rağmen bu dönem, Müslümanlar tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Halkın memnun olma nedeni ise ezanın Arapça okunmaya başlanması ve imam hatip okulları ile Kur'an kurslarının açılmış olması idi. Oysa Tek parti dönemi ile DP'nin iktidar olduğu dönem arasında -rejim açısından- esasta hiçbir değişiklik olmamıştır. Kısacası Tek parti döneminde halk, sopyayla; DP iktidarı döneminde ise havuç politikası ile terbiye edilerek Kemalizm'e ram edilmiştir.

1960 darbesinden sonra da İslami gelişimi engelleme, kontrol altında tutma ve devletin öngördüğü kadar dini öğrenmek ve yaşamak için yeni ve ince politikalar uygulanmıştır. Tercüme eserlerle İslami uyanışın başladığı 1960'lı yıllar itibarıyla bu uyanışı saptırmak, kontrol altında tutmak için -renge yeşile boyanmış, içi kırmızı/ gri- kurdurulan ya da desteklenen kimi İslami görünümlü dernekler devreye sokulmuştur. Mili Nizam Partisi'nin (MNP) -26 Ocak 1970'de- kuruluşundan 2002 yılına kadar kurulan partiler ve derneklerin bir kısmı, bazen isteyerek bazen de istemeyerek ya da bilmeyerek rejimin bu politikalarına alet olmuş ve Türkiye'deki İslami uyanışı asıl mecrasından saptırarak düzenin devamı için bir aparat haline ge(tiril)miştir.⁴² İlimli İslam, demokratik, liberal, layt soslu bütün İslami görünümlü oluşumlar, hep bu amaca hizmet etmiştir.

İsveç Ne İltir Ne de Son Olacağı Benziyor!

İsveç'te Kur'an'ın yakılması, ne iltir; bu gidişle ne de son olacağı benzemektedir. Zaten Batı tarihi ve laiklerin egemen oldukları ülkelerde bu tür olaylar sıradan -Vakayı adiyeye- olaylar tarzında zaman zaman gerçekleştirilmektedir. Kutsallarımıza el ve dil uzatanlar, Rabbimizin de buyurduğu gibi "hayvanlar gibidirler, hayvanlardan da aşağıdırlar."⁴³ İsveç'te gerçekleşen bu olay, kişisel bir hadsizlik olarak değerlendirilememelidir. Bu, haçlı ve Siyonist zihniyetin bir tezahürüdür: arkasında, ortasında, önünde İslam düşmanı bütün küresel küfür güçleri bulunmaktadır. Çünkü yerli ve yabancı bütün bu şer güçler de bilmektedir ki kendi saptıklıklarının karşısında, kendilerine de ha-

41 Atatürk'ü Koruma Kanunu, 25 Temmuz 1951'de kabul edilmiş ve 31 Temmuz 1951 tarihinde de resmi gazetede yayınlanmıştır. 5 maddeden oluşmaktadır. Maddeleri için bkz; <https://www.ensonhaber.com/gundem/5816-sayili-kanun-nedir-5816-sayili-kanun-ne-zaman-cikarildi-maddeleri-neler>

42 Bu parti ve oluşumlara, 14 Ağustos 2001'de kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi de dâhildir.

43 Furkan, 25/44; A'raf, 7/179

yat verecek yegâne nizam, İslam'dır.⁴⁴ Sapkınlıklarına, vahşiliklerine, insanlık dışı saldırı ve katliamlarına karşı duracak, insanlığa yeni ve taze nefes verecek tek nizam, İslam'dır. Kureyş müşrikleri Kur'an'ın anlaşılmasına için gürültü çıkarıyorlardı,⁴⁵ bugünkü müşrikler ise yarakarak, yırtarak engellemeye çalışıyorlar. Oysa bilmelidirler ki ne yaparlarsa yapsınlar boşunadır. Çünkü Allah, er ya da geç kâfirler/müşrikler istemeseler de nurunu tamamlayacaktır.⁴⁶ Bunu engelleyebilecek güçleri, ne bugün ne de yarınlarında olacaktır.

Sadece İsveç'i suçlamak, belki birilerinin işine gelebilir ama bu kadarla iktifa etmek, doğru değildir. Irkı, dili, rengi, yaşadığı coğrafya ne olursa olsun -bilinmelidir ki- küfür, tek millettir. Hepsinin İslam'a karşı olan tavırları, genelde aynıdır. Çünkü sonuçta, hepsi, İslam'a ve Müslümanlara karşıdır; İslam'ı ve Müslümanları düşman olarak görmektedirler. Dolayısıyla İsveç'te ya da diğer ülkelerde Kur'an'a ve İslami kutsallara el ve dil uzatan bu ahlaksız kefereler ve fecerelerin yaptıkları, İslam'a olan düşmanlıklarından kaynaklanmaktadır. Elbette İsveç'te ya da diğer ülkelerde yapılan bu insanlık dışı olaylara, bunu yapanlara hatta izin veren yönetimlere hadleri en güçlü şekilde bildirilmelidir. Ama sadece siyasi söylemde değil, neye güç yetiriliyorsa o güç, mutlaka devreye sokulmalıdır. Çünkü İsveç'te gerçekleştirilen bu olay, Avrupa'da ilk olmayacaktır. Nitekim bütün tepkilere rağmen Hz. Muhammed'in (sas) tasvirini yayınlanan Danimarka'daki insanlık ve ahlak yoksunu Charlie Hebdo'cular, hala unutulmuş değil. 30 Eylül 2005'te yayınlanan bu karikatür dolayısıyla bu insan müsveddelerine ders niteliğinde bir saldırı gerçekleştirilmişti. Bu saldırı üzerine Paris'te bir protesto yürüyüşü düzenlenmiş, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Başbakanı Ahmet Davutoğlu da en önlere bu yürüyüşe katılmıştı. Şimdilerde ortalığı ayağa kaldıran bu iktidar, o zamanlar bu yürüyüşe güya bu saldırıyı kınamak için katılmıştı. Bu da göstermektedir ki siyasetçiler, İslami hassasiyetlerinden dolayı değil, siyasi menfaatlerine göre bu olaylar karşısında -bazen çok cılız bazen de güçlü bir- tepki göstermektedirler.

Kur'an-ı Kerim'i yakmak, yırtmak, ona hakaret etmek ya da onun hükümlerinin bir kısmını uygulayıp bir kısmını uygulamamak, sonuç itibarıyla hepsi, aynı kapsıya çıkmaktadır. Elbette Kur'an'ı yakmak suçtur, hem de büyük bir suçtur ve yakanlar cehennemliktir. Peki, şu ya da bu nedenle Allah'ın helalini haram, haramını helal kılmak, suç değil midir? Çünkü helal ve haram koyma yetkisi, sadece Yüce Allah'a aittir.

Kim, bireysel ya da toplumsal hayatı düzenlemek amacıyla Allah'a rağmen hüküm koyuyorsa bu yaptığıyla, ilahlık iddia ediyor demektir. Oysa kâinatta -ezelde de ebedde de- tek ilah, sadece Allah'tır!⁴⁷ Kanun/hüküm koyucu da sadece ve sadece Allah'tır.⁴⁸ Allah'ın hükümlerini, tamamen ya da kısmen uygulamamak, bu hükümlerin dışında heva ve hevese göre kanun koymak,⁴⁹ Kur'an'ı yakmak kadar hatta daha büyük bir suç değil midir?

Ne yazık ki bugün, İslam dünyası olarak bilinen bu dünyada, bireysel olarak yaşamının dışında yakılan Kur'an'ın hükümleriyle idare edilen tek bir ülke bile yoktur! Bu ülkelerin bazılarında içi boşaltılmış ve Allah'ın aziz diniyle hiç ilişkisi olmayan ama görünüşte İslam gözükentlerin yanında, İslam'a ve Müslümanlara karşı olan yönetimler de vardır. Biri, Kur'an yakıyor; diğeri ise onun hükümleriyle alay ediyor hatta bireysel yaşamda bile yasaklıyor! Aralarında ne fark var? Hiçbir fark yok. Çünkü Kur'an'ın bir ayetiyle değil, bir kelimesi ile bile alay etmek ya da onu inkâr etmek, inkâr edeni küfre götürür.

Sonuç olarak; bu tür sapkın ve alçak hareketler, bizlere, kul olarak sorumluluğumuzu hatırlatmalıdır. Yaşantımızda var olan eksiklikleri giderme ve bizleri daha çok Allah'a yaklaştıracı eylemleri ortaya koymaya yönlendirmelidir. Kur'an'ı, sadece yüzünden okuyup geçerek değil, tıpkı Hz. Peygamber (sas) ve sahabiler gibi yavaş yavaş, hakkını gözeterek, anlayarak ve anladığımızı da hayatımıza aktararak okur hale gelmeliyiz. Kur'an-ı Kerim, hayat kitabımız olduğuna göre, siyasetten ekonomiye, insani ilişkilerimizden ticaret ve kamu hukukuna kadar her alanda onun hükümlerine göre davranmalıyız. Kur'an-ı Kerim'in Allah'ın kitabı olduğuna iman etmek; yaşadığımız hayatın her alanında Kur'an'ı merkeze almak, onun ilkelerini/hükümlerini uygulamak demektir.

Kısacası bu tür alçakça saldırılar, bizleri, biraz daha Kur'an'a, onu anlamaya ve yaşamaya yöneltmelidir. Kur'an-ı Kerim okuyuşumuz, hayatımızı mutlaka değiştirmeli, yanlış ve hatalarımızı düzelterek, bizi münker ve habaisten uzaklaştırarak mü'mince yaşamamızı sağlayacak tarzda olmalıdır. İşte o zaman yerli ya da küresel bu kâfir ve fecereler, kendi kin ve nefretleri içinde boğulacaklardır. Biz de bunlar için şu değişmez veciz sözü bir daha tekrarlamış olalım: "**Kâfirler** için yaşasın cehennem!"

44 Enfal, 8/24

45 Fussilet, 41/26

46 Tevbe, 9/32; Saf, 61/8

47 Sad, 38/65; Enbiya, 21/22

48 Yusuf, 12/40; Maide, 5/50; Şura, 42/21

49 Maide, 5/48

Rabbimiz Kendi Üzerine Rahmeti Yazdı

Cefai DEMİREL

Rasûlullah'ın (sav) hizmetkârı olan Ebû Hamza Enes İbni Mâlik el-Ensârî'den (ra) rivayet edildiğine göre Rasûlullah (sav) şöyle buyurdu: "Kulunun tövbe etmesinden dolayı Allah Teâlâ'nın duyduğu memnuniyet, sizden birinin ıssız çölde kaybettiği devesini bulduğu zamanki sevincinden çok daha fazladır."¹

Müslim'den nakledilen başka bir rivayette şöyledir: "Herhangi birinizin tövbe etmesinden dolayı Allah Teâlâ'nın duyduğu hoşnutluk, ıssız çölde giderken üzerindeki yiyecek ve içeceğiyle birlikte devesini elinden kaçıran, arayıp taramaları sonuç vermeyince deveyi bulma ümidini büsbütün kaybederek, bir ağacın gölgesine uzanıp yatan, derken yanına devesinin geldiğini görerek yularına yapışan ve aşırı derecede sevincinden ne söylediğini bilmeyerek, 'Allah'ım! Sen benim kulumsun;

Müslümanlar olarak iman ettiğimiz iddiasında bulunuyorsak, hayatımızın bir döneminde imanımızla imtihan olacağız, demektir. Dürüst olduğumuz iddiasında bulunuyorsak, hayatımızın bir döneminde dürüstlükle imtihan olacağız, demektir. Adil olduğumuzu iddia ediyorsak, hayatımızın bir döneminde adaletimizle imtihan olacağız, demektir.

ben de senin rabbinim.' diyen kimsenin sevincinden çok daha fazladır."²

99 Kişiyi Öldüren Adam

Hz. Peygamber, geçmiş ümmetler içerisinde 99 kişiyi öldüren bir adamdan bahsediyor. Bildirdiğine göre bu adam, yaptıklarına pişman oluyor ve tövbesinin kabul olup olmayacağını zamanının din âlimlerinden birine soruyor. O da affedilmesinin imkânsız olduğunu söylüyor. Adam, onu da öldürüyor. Yine içi rahat etmiyor ve bir başka âlime gidiyor. Kendisi için tövbe imkânı bulunup bulunmadığını soruyor. Bu

âlim, tövbesinin kabul olabileceğini söylüyor. "Ancak filan beldeye git, orada Allah'a ibadetle meşgul olan bir kısım insanlar vardır. Sen de onlarla beraber Allah'a ibadet etmeye başla ve tekrar kendi memleketine dönme. Zira orası kötü bir yerdir" diyor. Adam, giderken yolda vefat ediyor. Bunun üzerine rahmet melekleri ile

azab melekleri kendisini almak için tartışmaya başlıyorlar. Rahmet melekleri, "Bu adam, tövbe etmiş ve Allah'a yönelmiş olarak geldi" diyor. Azab melekleri ise, "Bu kimse, ömründe hayır işlememiş birisidir, onu biz alacağız," diyorlar. Bu sırada insan suretinde bir melek geliyor. Onu, aralarında hakem seçiyorlar.

Hakem olan melek, "Adamın kendi memleketi ile gitmekte olduğu belde arasındaki mesafeyi ölçün. Şu anda bulunduğu yer, bu ikisinin hangisine daha yakın ise adam o tarafa aittir" diyor. Melekler ölçüyor ve gitmekte olduğu kasabaya daha yakın olduğunu tespit ediyorlar. Bunun üzerine adamı rahmet melekleri teslim alıyorlar.³

Bizler, yönümüzü Rabbimize çevirirsek, tövbe edip kendimize çeki düzen verirsek, geçmiş hatalarımız ne kadar çok olsa da Rabbimiz, affedeceğini beyan ediyor.

Rabbimiz Kendine Rahmeti Yazdı

"Âyetlerimize inananlar sana geldiğinde onlara de ki: Selâm size! Rabbiniz kendine, merhamet etmeyi yazdı. Gerçek şu ki, sizden kim, bilmeyerek bir kötülük yapar da ardından tövbe edip kendisini düzeltirse, bilsin ki Allah, çok bağışlayan, çok esirgeyendir" (En'am, 54).

Köylerde yapılacak bir iş olduğunda köylülere salma yapılır. Ahmet Ağa, sana beş yüz yazdım; Mehmet ağa sana yedi yüz yazdım diye, duyurulur. Rabbimizin sözüne benzetme yaparsak, salma yapıyor. Kullarım şirk koşmayın, haramdan uzak dursun, namazını kılın, orucunu tutsun, zekâtını versin. Ben de kendime merhamet yazdım, diyor. Yani dünyada ve ahirette, mizan kurulduğunda kullarına merhamet ile muamele yapacağını sözünü veriyor. Nalını keseri hep kendine yontar, Rabbimiz mizanda kullarına yontacağına, onlara "pozitif ayrımcılık" yapacağına söz veriyor.

İddia Sahibi İddiasını İspatla Mükelleftir

Hukukta bir terim vardır; "iddia sahibi iddiasını ispatla mükelleftir". Rabbimiz de bizlerin iddiasına karşılık iddiamızı ispat

etmemizi bizden isteyecektir.

Müslümanlar olarak iman ettiğimiz iddiasında bulunuyorsak, hayatımızın bir döneminde imanımızla imtihan olacağız, demektir. Dürüst olduğumuz iddiasında bulunuyorsak, hayatımızın bir döneminde dürüstlikle imtihan olacağız, demektir. Adil olduğumuzu iddia ediyorsak, hayatımızın bir döneminde adaletimizle imtihan olacağız, demektir. Örnekleri çoğaltabiliriz ama söylemek istediğim, yaşarken büyük büyük laflar etmemek lazım. Bilmemiz gereken, iddia ettiğimiz ne varsa bunlarla imtihan olacağımız ve iddiamızda samimi olduğumuzu ispat edeceğimizdir: **"Yoksa siz, sizden öncekilerin başına gelenler, sizin de başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Peygamber ve onunla beraber müminler, 'Allah'ın yardımı ne zaman?' diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı. İyi bilin ki, Allah'ın yardımı pek yakındır"** (Bakara, 214).

Tövbe

"Tövbe", dönmek demektir. Uçuruma doğru yürüyen birini düşünün; biraz sonra düşüp ölecek. Bataklığa doğru giden birini düşünün; biraz sonra bataklığa gömülecek ve ölecek. Rabbimiz, bizlere tövbe kapısını bırakmış, 7/24 açık bir kapı, ne zaman istersen gel. Yani olumsuz yöne, helake giderken geri dönüyorsun, pozitif, olumlu tarafa yöneliyorsun.

Rabbim, bizlere rahmet etsin, kınadığımız, gıybetini yaptığımız kimsenin günahından haberdar olabiliriz ama tövbenden haberdar olamayabiliriz. Kimse hakkında gıybet etmeyip peşin hüküm vermemeliyiz.

Cennete En Son Girecek Kişi

Resûlullah (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Ben, cehennem ehlinin son çıkacak ve cennete son girecek adamı biliyorum. Bu adam, cehennemden emekleye emekleye çıkar. Kendisine:

"Haydi yürü! Cennete gir" denilir. O da cennete doğru gider ve orada insanların evlere, köşklere konduklarını, boş olmadığını gördü. Bunun üzerine kendisine:

3 <https://www.islamveihsan.com/100-kisiyi-olduren-adamin-tovbesi.html>

"Senin de orada bulunduğun zamanı hatırlıyor musun?" denildi. O da:

"Evet" dedi. Yine ona:

"Dilekte bulun" denilir. O da dilekte bulunur, sonra kendisine:

"Sana dilekte bulunduğun ve dünyanın on katı kadarı vardır." denildi. Adam da:

"Sen yegâne Melik olduğun halde benimle alay mı ediyorsun?" dedi. Ravi der ki: "Resûlullah'ı (s.a.v.) gördüm. Gerideki dişleri gözükene dek güldü."⁴

İmtihan

Toplumumuzda bir söz vardır: "Bekâra, kadın boşamak kolaydır." Sorumluluğu olmayan, kaybedeceği bir şeyi olmayan, omuzlarında yük olmayan birinin ağzını doldurarak rahat konuşması kolaydır. Evli olanın her halükarda eşini boşadığında kaybedeceği bir şeyler vardır. Çocukların mağdur olacağı, aileler arasında husumet doğacağı, mal paylaşımı vs... Boşanma kararını vermek kolay değildir.

İmtihan edilmeden başkalarını eleştirmek kolay gelir. Resulullah (sav) şöyle buyurdu: "Kınamayınız, kınadığınız şey başınıza gelmedikçe ölmezsiniz."⁵

Çevremizde imtihanla karşılaşan kimseler hakkında ileri geri konuşanlar, kendileri imtihan olduklarında davranışları nasıl olur bilinmez. Bilinen şey ise Allah Resulü'nün dediği gibi, eleştirdiğimiz kimselerin imtihanının bizlerin de başına geleceği gerçeğidir. O gün Rabbimiz, eleştirdiğimiz durumda bizlerin tavrını kayıt altına alacak ve hesap gününde gözler önüne serecektir.

Bugün bizlere uzak görünen imtihanlar, "benim başıma gelmez" denilen imtihanlar, belki de yarın kapımızı çalmak için sıra beklemektedir. Bunu, bilemeyiz. Rabbim, taşıyamayacağımız yükü omuzlarımıza yüklemesin: **"Rabbimiz! Unutur veya yanılırsak bizi cezalandırma! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme! Üstesinden**

gelemeyeceğimiz şeyleri boynumuza borç kılma! Bizi bağışla, ayıplarımızı ört ve bize rahmetinle muamele buyur! Sen, bizim sahibimiz ve yardımcımızsın. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et" (Bakara, 286). Rabbimiz, Bakara suresinin son ayetinde, kendisine nasıl dua etmemiz gerektiğini bizlere öğretiyor. Sınavda kötü not almamız ihtimaline karşın, bizlere sınavı geçmemiz için kopya veriyor.

İyi ki Rabbimiz Var, Rabbim Bizi Bize Bırakmasın

Ya Rabbi, beni bana, bizi bize bırakma. Dilimiz sert, kılıcımız keskin, hoşgörümüz azdır. Bizi rahmetinle yargıla, şefkatinle muamele et. Bizler, karşımızdakinin samimiyetini göremeyiz. Kalbini yarıp bakamayız. Söze bakar, yanlış bulur, hüküm veririz.

Rabbimiz; anlayış, hoşgörü, rahmet sahibidir. Kulun dili sürçse bile Rabbimiz bilir ve şirk olabilecek, kâfirliğe kapı açabilecek sözlerimizi bile nasıl söylediğimizi, hangi hal üzere bunları dile getirdiğimizi bilir. Sevincimize, daha çok sevindir. Mutluluğumuza, daha çok mutlu olur. Kelimelerdeki hatalara bizim gibi takılmaz. Rabbimiz, bize şah damarımızdan daha yakındır. Bizler söylemeden ne söyleyeceğimizi bilir. Dilimizden dökülenden çok kalbimizden geçene bakar.

İnsanoğlu olarak kulun imtihanını bilmeyiz, çektiklerini bilmeyiz, tövbesini bilmeyiz. Kalemle üstünü çizer geçeriz. Şükür ki bizlere rahmetiyle muamele eden bir Rabbimiz var. Günahımız ne kadar büyük olsa da Rabbimizin açık bıraktığı tövbe kapısı var. Mizanda iman üzere ölmüş isek reca (ümit, beklenti, istek) kapısı var. Resulüne şefaathetme yetkisi vermesi var.

Biz kullarında bunlardan hiçbiri yok. Kulunun dili sürçse de "ben ilahım sen de benim kulumsun" dese, "ne demek istedin" demeden, "acaba böyle bir söz etmiş midir" demeden, sözü araştırmadan, "cehennemu'z-zumera" der, göndeririz. Rabbimizin, bizlerin üzerinde merhamet, hoşgörü ve anlayış gibi duyguları kalıcı kılması, dileğimidir.

4 <https://www.yeniakit.com.tr/haber/cennete-girecek-olan-son-kisi-224915.html>

5 Tirmizi, Kıyamet, 53, No: 2507

Dosya:
MÜSLÜMANLARDA GELENEK VE MODERNLİK ALGISI

Müslümanlarda Gelenek ve Modernlik Algısı

Haydar ÖZALP

Gelenek ve modernizm, yüzyıllardır çatışma ve tartışma konusu olmuş iki “uç” görüş ve uygulamalarıdır. Geleneğin istismar edilen tarafları üzerinden nemalanan ve kurulu düzenlerini kaybetmek istemeyenler, sorgulamaktan korkanlar, mutaassıplar, iyi niyet ile dinin dışına çıkabilme ihtimali ile İslam’a zarar vermek istemeyen muhafazakârlar... Karşıda ise geleneğin mutaassıplarının hışmına uğramış ve eziyet görmüşler, bütün geri kalmışlığı geleneğe fatura edenler, batı kompleksi ile batılı metodolojiye uymayan geleneği reddeden diğer kesim. Farklı ülke ve coğrafyalarda veya dinlerde gelenek ve modernizm, değişik şekillerde algılanmış da olabilir. Genel olarak iki hasım gibi dururlar. Birçok soru akla gelmektedir. Geleneğin ıslahı mı, reddi mi? Modernizm, geleneğin yerini tu-

Modernizm, geleneğin ıslahı mı, reddi mi? Geleneğin yerini tutabilecek düzene ve doluluğa sahip mi? İfsat mı ihya mı? Gelenek ve modernizm, mezcedilebilir mi? Gelenek ile modernizm çatışması, gerçekten var mıdır? Bu iki ekolün temsilcileri neyi amaçlamaktadır?

tabilecek düzene ve doluluğa sahip mi? Modernizm, ifsat mı ihya mı? Gelenek ve modernizm, mezcedilebilir mi? Gelenek ile modernizm çatışması, gerçekten var mıdır? Bu iki ekolün temsilcileri neyi amaçlamaktadır?

Böylesi birçok soruya çokça cevaplar yazılmış, yüzyıllardır tartışılmıştır. Ve hala cevaplanmaya, tartışılmaya devam edilmektedir. Tartışmalar, hak-batıl savaşı rad-

desine getirilmiş durumdadır. Hâlbuki İslam, Mekke cahiliyesindeki örfe dahi böyle yaklaşmamış, tevhid akidesi ile çelişmemek şartı ile insani olan, diğer peygamberden tahrif olarak gelmiş olanlar dahi düzenlenerek İslami hayata dâhil edilmiştir. Öncelikle geleneğin ve modernizmin tanım ve tarifi üzerinden anlamaya çalışalım:

“Modernizm”, sözlükte çağcılık, modernlik,

yenilik, asrılık, yenileşme, çağdaşlık, muâsırlık, yeni şeylere düşkünlük, gelenekçiliğe karşı olma ve yenilikçi eğilim gibi manalara gelmektedir. Bu anlamlara taraftar olan veya bunları benimseyerek yaşantısına geçiren kimselere de "modernist" denir. Ayrıca "modernizm" terimi; yeniye taraftarlık, yenilik tutkunluğu, ileri derecede her eski olana düşman olma ve yerleşmiş her şeyi yıkmaya taraftarlığı gibi manaları da ihtivâ etmektedir.

İslâm Modernizmini yakından ilgilendiren en önemli bir husus, Asr-ı Saâdetteki inanç ve uygulamaları günümüzde yeniden canlandırmak isteyen "İhyâcılık"tır. Bu hareket, aynı zamanda "dîni kural ve kavramları yenileme hareketi" şeklinde de ifade edilmektedir. "Kur'an ve sünnete, selefın akîde ve uygulamalarına dönme" hususunda İslâm modernistleri ihyâcılarla aynı görüştedirler. Ancak ihyâci, mâziyi yeniden sahneye koyup oynamak istediği halde, modernist yeniden yorumlama ve yeni şartlara göre izah edip uyarlamayı benimsemektedir.¹

Batı modernliği, homojen bir yapıya sahip değildir. Çok sayıda modernlik tanımı vardır.

Gelenekçilik, "kültürün eski kuşaklardan miras olarak aldığı kısımlara dayanmak ve toplumda değişmelerin doğuracağı sarsıntılara karşı böylece direnmek fikrini savunan görüş" anlamına gelmektedir.² Yani kısmen şöyle bir realite mevcuttur ki ilk günden beri mezhebin, tarikatın vb. ürettiği tüm sözlü ve uygulamalı birikimine sahip çıkıp onları dinin parçası kılma

Modernlik; medeni olmanın, üretmenin, düşünmenin, şehir ve yerleşim yeri kurmanın, hak ve özgürlüklerde hassas olmanın, tüm sınıfsal ayrımları, katmanları kaldırmanın adı ise İslam, ilk günden beri modernidir.

taassubudur. Tabi bu gelenek tarifi en uç noktadaki tariftir.

Delile dayalı olarak fasitliği ortaya konuncaya dek, me'sul (aslı) kabule şayanıdır. Geleneğe ait olan delille çelişmediği, aynı şekilde modern olanın da delille iptal edilmediği sürece varlığı kabul edilmelidir. "Nasıl ki ortada gayri İslami bir modernlik varsa aynı şekilde İslami bir modernlik de olmak duru-

mundadır."³

"İslam, iyi olan her şeydir. Tevhidin çatısı altında insana/insanlara doğaya ve her canlıya fayda sağlayan şey İslami'dir. Bunun önüne gelenek engeli geliyorsa, geleneğe gayri İslami bir bilgi veya uygulama bulaşmıştır, diyebilirim.

Kur'an ayetlerinin, modernistlerin yürüttükleri tarzda bir okumaya tabi tutulması, Batı toplumundaki modernlik realitesinin çıktılarının açık bir taklidi; bu sebeple de muhtelif yönetsel afetlere maruz kalmıştır. Bu tatbik, mekanik bir uygulamanın ötesine geçmemektedir. Uyarlamanın olduğu yerde de asla özgünlükten bahsedilemez. Aksine bu yöntem, modernite öncesi vesayete benzemektedir. Modernite, bizzat buna karşı çıkmıştır."⁴

Modernleşme, geleneksel olarak iki temel bakış açısıyla irdelenir: Birinci bakış açısına göre modern, Batı'dır; modernleşme ise diğer ülkelerin Batılı modellere yaklaşması ve Batılı kurumları kendi ülkelerinde tesis etmesi anlamına gelir.

Diğer bakış açısına göre modernleşme, ku-

1 Yrd. Doç. Dr. Mustafa Sönmez, İslâm Modernizminin Doğuşu ve İki Önemli Temsilcisi

2 Hilmi Ziya Ülken, Sosyoloji Sözlüğü

3 Taha Abdurrahman, Modernlik Ruhı, 18. syf.

4 Taha Abdurrahman, Modernlik Ruhı, 241. syf.

rumsal düzeyde Batılılaşma şeklinde yaşansa bile bu yönde bir kültürel modernleşmeden söz etmek mümkün olmayabilir; kültürel farklılıklar, tek tip bir modernleşmenin önüne geçebilir.⁵

Bu tanım, şimdiki kadar kültürün, bilginin en fazla transfer edildiği TV ve internet koşullarında uygulanamamış, aksine tek tip bir modernizm, tek tip bilgi, tek tip kültür empozisi ağırlıklı olarak işlenmiştir.

Modernleşme olarak adlandırılan bu değişimler, aynı zamanda geleneksel yapıların çözümlenmesi ve etkinliğini yitirmesi anlamına gelen geleneklerden kopuşu ve köklü bir dönüşümü de ifade etmektedir, diye tanımlar yapılmış da olsa Avrupa, hiçbir zaman geleneğinden kopmamıştır. Kilise, papa, misyonerlik, kraliyet, ayakta tutulmuş, tarihi hezimetler unutulmamış, Endülüs ve Sicilya İslam devletlerinin onlara kattığının üstünü kapatma gayreti her zaman canlı tutulmuştur. Batı modernliği, koskocaman bir yalanın üstüne bina edilmiş küresel bir şer haline gelmiştir.

Batı, bütün varlığını sömürü, bencillik üzerine inşa etmiştir. Batı modernizmi de eğitim, kültür, sosyal hayat vb. her konuda, kendinden farklı olana tahammül edemeyen bir enaniyete sahiptir. Bu enaniyet, o derece yüksektir ki ekonomik ve siyasi menfaatleri için, modernizm için yapmış olduğu birçok tanımı ve ondan neşet etmiş kuralları helvadan puta çevirmişlerdir. İnsan hakları, demokrasi, dünya vatandaşlığı, eşitlik, hak, adalet vb. özellikle İslam toplumu zoraki bu modernlik şeklini benimsemiş ve iki büyük yanılsa düşmüştür. Birincisi; yüzlerce yıllık medeniyet birikimine, Batı akli hatırına sırt dönmüş, İslam toplumunun başına gelenlerin tek müsebbibi olarak geleneği görmüştür.

5 E. Fuat Keyman, Türkiye'nin Yeniden İnşası: Modernleşme, Demokratikleşme, Kimlik, İstanbul Bilgi Üniv. Yay, 2009

Toptancı bir yaklaşım ile reddetme yoluna girmişti. Son 150 yılda başta Mısır, Hindistan olmak üzere daha sonra Türkiye ve diğer İslam ülkelerindeki İslam'ın asıl kaidelerine saldırı niteliği taşıyan uygulamalara kadar ilerlemiştir. İkincisi; Batı hayranlığı oluşturmuştur. Batı'nın yaptığı her şey, olması gereken ideal olarak görülmüştür. Kendi toplumundan nefret eden, onlara karşı Batı'nın yanında duran süflü kişilikli guruplar dahi çoğalmaya başlamıştır. İslam'a sızmak için ilmek ilmek örülen oryantalist planlar, İslam'ın ihyası adına imhasına dönük çabalar olmuştur. Ya kör gelenek ile İslam'ın yaşanması, anlaşılması güç hale getirilmekte ki, İslam'ın nassları ve temel kaynakları, böyle bir körlüğü Yahudi ve Hıristiyanların yolu olarak görmüştür. Ya da kendi geçmişinden utanan bir İslam bilinci. Kendi derdine çare bulabilecek güç ve kudret olan İslam düşünce birikimi, birçok kıymetli şahsiyetin çabaları ile İslam'ı çağın idrakine sunmaya çalışmıştır.

Modernlik; medeni olmanın, üretmenin, düşünmenin, şehir ve yerleşim yeri kurmanın, hak ve özgürlüklerde hassas olmanın, tüm sınıfsal ayrımları, katmanları kaldırmanın adı ise İslam, ilk günden beri modernidir. "Gelenek" diye bakılan, faydalı üretimin bütünüdür. M. İkbâl'e göre İbn Haldun'un doğrusal çizgide ilerleyen tarih anlayışına uzak olması, başka deyişle döngüsel tarih anlayışını benimsemesi, onun "modern" değil, İslam geleneği çizgisine bağlı olduğunun göstergesidir.⁶

Gelenek, bir birikimdir. Ama bu birikim, dinin aslı değildir. Dönem ve şartların icabı şekillenmiş önemli bir tecrübedir. Tecrübenin önemi, yarın aynı tekerrür ettiğinde sunulacak köklü cevaplar veya çözümler barındırmasındadır.

6 Muhammed İkbâl, İslam'da Dini Düşüncenin Yeniden Doğuşu

Dosya:
MÜSLÜMANLARDA GELENEK VE MODERNLİK ALGISI

Gelenek ve Modernizm Üzerine

İslam DOĞUBEY

Bismillâhirrahmânirrahîm...

Günümüzde, müslümanları bekleyen en sinsi tehlikelerden biri, hiç şüphesiz “modernizm” denen düşünsel hastalıktır. Modernizm, kavramsal olarak pek masum görünse de gerçekte klişe olmuş bir deyimle söylenecek olursa “kazın ayağı hiçte görüldüğü gibi değildir”. Her ne kadar gelenekçiliği yok sayan ve geleneklerden bağımsız bir düşünce, bir yaşam sistemini içeren bir yenilik yaklaşımı kulağa hoş gelse de aslında yaşanan durum, bundan çok farklıdır. Geçmişin hakikatlerini, tecrübelerini, zengin bilgi birikimini yok sayan modernizm, yeni bir yaşam tarzı inşa etme iddiasıyla kendini dışa vurmaktadır.

Modernizm söyleminin, ilk olarak 19. yy.da aslında sanat alanında yaşanan değişimden yola çıkarak ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Geleneksel sanat anlayışından kopuşla birlikte ye-

Aslında insan zekâsının ürünü olan hiçbir fikre körü körüne bağlanmak, doğru değildir. Bu nedenle bizim geleneğimizin sağlam temelleri, vahye dayalı olarak inşa edilmiştir. Bu, öyle sağlam bir yapı ki; onu kökünden söküp atmak şöyle dursun, ne kadar tahrip edilmeye çalışılsa da kıyamete kadar dimdik ayakta kalmaya devam edecektir.

nilikçi bir sanat anlayışının ortaya çıkışı, modern kavramını da ortaya çıkarmıştır. Ancak modernizm kavramının, sadece sanat alanında gelenekten kopuşu değil, hayatın hemen hemen her alanında gelenekten gittikçe radikalleşen daha derin bir kopuşu yansıttığı, günümüzde daha net bir biçimde anlaşılmaktadır. Gelenekten kastedilenin ne olduğu tam olarak anlaşılmadan modernizmi anlamak da pek mümkün olmayacaktır. Bu açıdan gelenekten veya gelenekçilikten ne anladığımız

çok önemlidir.

Öncelikle bizim için gelenek, ne anlama geliyor? Bu konunun üzerinde durmalıyız. Gelenek, geçmişimizle sağlam bir bağ kurmaktır. Gerek uzak geçmişimizle gerek yakın geçmişimizle sağlam temellere dayalı bir bağ kurmaktır. Ancak geçmişten ne kastettiğimiz de doğru anla-

şılmalıdır. Geçmiş derken, bizden önce yaşayan nesillerin düşünceleri, duyguları, fikirleri, sanatları, kültürleri, inançları ve tüm değerlerinden bahsettiğimiz anlaşılmalıdır. Gelenekçilik, salt bir romantik algılamadan ibaret değildir elbette. Aslında bizden önce bu dünyada yaşayan atalarımızın mirasını kabul etmek anlamına gelmektedir. Yani aynı gökyüzü altında bizden önce yaşayan atalarımızın, zengin bilgi birikimiyle bize devretmiş oldukları paha biçilmez olan mirası sahiplenmektir.

Yanlış anlaşılma olmasın diye ifade etmek durumundayım; atalarımız derken, ırkçı bir anlayışa dayalı coğrafi veya biyolojik, genetik benzerliğimiz bulunan önceki nesilleri kastetmiyorum. Aksine inanç temelli, evrensel bir değer ihtiva eden İslam dininin tüm argümanlarını benimsemiş bir ümmeti atalarımız olarak kabul etmekteyim. Bu bağlamda bizim geleneğimiz, Hz. Âdem'le (as) başlayan ve kıyamete kadar baki kalacak olan Tevhid temelli bir inanç olan İslam geleneğidir. Bu gelenek, bizlere her zaman doğruyu gösterecek ve her zaman yolumuzu aydınlatacak olan bir nurdur. Maalesef günümüzde bazı kesimler, Batı'dan ihraç edilen bir kavram olan modernizm hastalığını bünyemizde yeni bir söylem adı altında yerleştirmeye çalışmaktadırlar. Bunlar, ister kötü niyetli olan oryantalizmin bir uzantısı olsun, isterse iyi niyetle yola çıkıp, Batı'nın birer sadık taklitçiliğinden öteye geçemeyen sözüm ona düşünürler olsun hiç fark etmez. Hepsinin de yanılığa düştükleri durum, aynıdır. İslami gelenekten kopuşun, onların hakikat bağlamında yeni bir dinde reform hareketi meydana getirmeye çalışmaları, aslında İslami olmayan birtakım yollara sürüklenmektedir. Bu yanlış sürükleniş, aynı zamanda ciddi anlamda bir akıl tutulmasına yol açmaktadır. Sözde muhafazakâr ve İslamcı olduğunu iddia eden bu entelektüel kesim, yine İslami düşünceyi yanlış bir tevile seküler, laik ve modern yorumlara kurban etmektedirler. Beşeri ideolojinin gölgesine sığınan, Batı'nın kar-

şısında tam anlamıyla bir aşağılık kompleksine kapılmış olan bu elit güruh, bu haliyle İslam'ın hakikatinden de hızla uzaklaşmış olduğunu fark edememektedir. Hatta öylesine bir sürükleniştir ki bu durum; günümüzdeki en büyük yanılığın da ortaya çıkışına sebep olmuştur. Onların ifadesiyle; "İslam'da reform yapmak" gibi küstah söylemlere kadar ileri gitmişlerdir.

Oysa bu dinin, henüz aralarında Hz. Peygamber yaşıyorken "... Bugün sizin dininizi bütünlüğe erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslam'ı seçtim..." (Maide, 3) ayeti ile kemale erdiği, Yüce Allah tarafından bildirilmiş olmasına rağmen, bunu görmezden gelmeye çalışmışlardır. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi ortada büyük bir akıl tutulması var. Bu nedenle bu düşüncelerin pek masumca ortaya atıldığını kabul edemeyiz. Modernizm kavramı, zamanın ruhuna uygunluğu, çağdaşlığı ve tamamen yenilikçiliği ifade etmiyor aslında. Modernizm, tüm değerlerle derin bir kopuşun, daha doğrusu redd-i mirasın nazikçe dışa vurumudur demek, pek de yanlış olmayacaktır. On dört asırdan fazla bir sürede meydana gelmiş olan İslami birikimin, hakikatin, bilgeliğin üstünü örtmek ve yok saymak, sanırım hiç de akla uygun görülmeyecektir. Modernizmi yaşamın merkezine almak isteyenlerin, nasıl bir değer kaybı, nasıl bir mirası reddettikleri de anlaşılır gibi değildir. Modernizm hastalığına yakalanan insan, adeta neyi yitirdiğini bilmez bir duruma gelmektedir. Kendi elleriyle tarihe gömmek istedikleri mirası, günü gelince büyük bir üzüntüyle arayacaklardır; fakat iş işten çoktan geçmiş olacaktır. O halde neyi yitirdiğini, nasıl yitirdiğini ve neyi niçin kaybettiğini anlamayanların, yeryüzüne adil bir yaşamı getirmeleri asla mümkün olmayacağı da böylelikle ortaya çıkmış olmaktadır.

"Kim, İslâm'dan başka bir din ararsa, bilsin ki kendisinden (böyle bir din) asla kabul edilmeyecek ve o, ahirette ziyan edenlerden olacaktır" (Ali İmran, 85).

İslam dini, bildiğimiz anlamda bu dünyanın ve evrenin büyük yok oluşuna kadar evrensel olarak varlığını sürdüreceği olan yegâne hakikattir. Bu din, Yüce Allah'ın insan için seçip lütfettiği ve insanlığa uygun gördüğü evrensel hakikatin en büyüğüdür. Bu nedenle yeryüzüne nazil olduğu günden bugüne kadar tek bir gerçeği ifade etmektedir. İnsanlık için sonsuza kadar değişmeyecek hükümleri barındırmasından ötürü asla modernist bir algıyla reforme (daha doğrusu tahrife) mevzu bahis edilemez. Asırlardır evrenin en büyük hakikati olan İslam'a zarar verebilmek için türlü türlü hileler üreten oryantalistler, modernizm kavramını da sinsi bir hastalık olarak yaymaya çalışmaktadırlar. Maalesef bunu, bir hastalık olarak değil de tam tersine iyileştirici bir yenilik olarak benimseyenler, gündemlerini modernizmle boşu boşuna meşgul etmektedirler.

Günümüzdeki Müslümanların, Batı'nın karşısında yenilgi psikolojisine kapılmaları ve kendilerini bir çıkmazın içerisinde düşünmeleri, onları, düşmanları tarafından üretilen sahte tedavilerin arayışlarına itmiştir. Asıl tedavinin yine özde olduğunu unutan ve İslami olmayan usullerin kurtarıcı olarak algılanması da bu yanlışın bir tezahüründen ibarettir. Binlerce yıllık geleneğimizi bir çırpıda yok saymak, gelenekçiliği düşük aklın eseri olarak nitelendirmek, maalesef neden mağlup olduğumuzun da ispatı niteliğindedir. Oysa gelenek demek; maziyle güçlü bir bağın varlığını kabul etmek demektir. Gelenek demek; tarihinde destanlar yazan bir ümmetin büyük zaferlerini yok saymamak demektir. Gelenek demek; dünyadaki en büyük ilim hazinesinin varisi olmak demektir. Gelenek demek; yeryüzüne adaleti, iyiliği ve huzuru getirmek için en büyük mücadeleyi ortaya koyan müminlerin gayretini anlamak demektir. Gelenek demek; insanlık için ulaşılmak istenen en büyük idealin nasıl gerçekleşeceğini öğrenmek demektir.

Aslında insan zekâsının ürünü olan hiçbir

fikre körü körüne bağlanmak, doğru değildir. Bu nedenle bizim geleneğimizin sağlam temelleri, vahye dayalı olarak inşa edilmiştir. Bu, öyle sağlam bir yapı ki; onu kökünden söküp atmak şöyle dursun, ne kadar tahrip edilmeye çalışılsa da kıyamete kadar dimdik ayakta kalmaya devam edecektir. Ancak an gelir, sarsıntılara, fırtınalara ve batılın zarar verici fikirlerine maruz kalabiliriz. An gelir, Müslümanlar, hiç olmayacak şüphelere de kapılabilir. Ancak günün sonunda böylesine büyük bir mirasa sahip olan müslümanlar, dünyanın beklediği ideal yaşamı geleneklerinden inşa ederek dünyaya armağan edebilecek bir potansiyele sahip olduğunu da hatırlarlar. Gerçekte hiçbir güç İslam'ın karşısında duramaz. Kimi zaman zayıflayan ve batılın karşısında zayıf duran, ancak birer beşer olan müslümanlardır. Bu da büyük kaderin sınamaya tabi tuttuğu planın bir parçasıdır aslında. Dolayısıyla müminler, gerçek gücün İslam'ın tüm değerlerine sınıksız sarılmakla elde edebileceği hakikatini benimsediğinde, karşısında hiçbir gücün, hiçbir kuvvetin duramayacağını anlayacaktır. Kaynağı ilahi vahye dayanan bir inancın dünyada üretilebilecek en güçlü silahtan daha güçlü olduğu, bu inanç uğruna canlarını hiç çekinmeden feda edebilecek kimselerin en güçlü ordudan daha güçlü olduğu da anlaşılmalıdır.

Kavramların hayata büyük etkisini bilen Batı dünyası, kendi ürettiği kavramları bazen bir hastalık olarak bazen de güçlü birer silah olarak kullanmaktadır. Modernizm kavramı da İslam düşüncesinde bir gedik açmak için kullanılan bir silah, Müslüman bünyesinde zamanla öldürücü bir etkiye neden olabilecek bir hastalıktır. Bu nedenle geçmişimize, geleneğimize ve daha doğrusu mirasımıza sahip çıkmalıyız. Geleneğimiz, geçmişimiz olduğu kadar geleceğimizin de mimarıdır. Geleneksiz bir gelecek, geleceksiz bir geçmiş kadar kusurludur. Ve işte zaman; geleneğinden geleceğini inşa edenleri beklemektedir.

Dosya:
MÜSLÜMANLARDA GELENEK VE MODERNLİK ALĞISI

Toplum ve Değişim

Taşkın ÖNEL

Toplumlar, kendilerine özgü dinamikleri bulunan ve coğrafyaya, milliyete, inanca göre farklılaşabilen canlı olgulardır. Canlı bir yapıya sahiptir zira olduğu gibi kalmaz. Sürekli bir devinim hâindedir. Âlimden, zalimden, fertten, toplumdaki bir şeyler alır, onu işler ve zamanla özümser. Yapısında bu unsurlardan gelen kısmi ya da genel etkiler görülür ve bu etkiler, bazen hızlı bazen çok yavaş değişimlere yol açar, bu kaçınılmazdır. Hemen hemen bütün toplumlar, bu değişimden nasibini alır. Ancak tüm dünya ile bağlarını koparmış, tamamen izole bir hayat yaşayan kabilelerde bu değişim çok daha yavaştır fakat bunların da değişime hiç uğramadıkları söylenemez. Değişim süvarisi karşısında hiçbir toplum kalesi, tam anlamıyla bir savunma sergileyemez. Toplum, öyle güçlü saldırılarla karşı karşıya kalır ki bütün yapı unsurlarının

Değişim, insanların kolay kabullenebildiği bir süreç değildir. Bu süreç, çoğu zaman sancılı olur ve eski olandan çok şey alıp götürür, onları yok olmayla karşı karşıya bırakır. Toplum için de aynı durum söz konusudur, o da değişime uzunca bir süre direnemez. Uzun bir zamanda inşa ettiği pek çok kültür unsurunu, değer yargısını kaybeder.

bu saldırılar karşısında ciddi anlamda etkilendiği görülür. Değişim, toplumun bir nevi kaderidir, eninde sonunda bu kaderle yüzleşecek, değişimin kendisiyle baş başa kalacaktır.

Değişim, insanların kolay kabullenebildiği bir süreç değildir. Bu süreç, çoğu zaman sancılı olur ve eski olandan çok şey alıp götürür, onları yok olmayla karşı karşıya bırakır. Toplum için de aynı durum söz konusudur, o da değişime uzunca bir süre direnemez. Uzun bir zamanda inşa ettiği pek çok kültür unsurunu, değer yargısını kaybeder.

Toplumların veya bireylerin bir kısmı, uzun ve zahmetli süreçler sonunda kazanmış oldukları birikimlerini muhafaza etmeyi, kaybetmemeyi ister. Bunun için de onları koruma yoluna gider. Bu koruma, genellikle yeni olanı reddetme ya da kötü gösterme şeklinde kendini gösterir. Toplumu oluşturan üst aklın ortaya

koyduğu bu savunma refleksi, sınırlı zamanda ve ölçüde etkili olur. Yeni olan gelip yerleşir toplumun bünyesine, bu kaçınılmazdır. Doğrusu, değişime direnmek, onu reddetmek pek etkili olan bir yöntem olmamıştır. Toplumlar, er ya da geç değişim geçirmiştir. Kadere karşı gelme, onu reddetme nasıl ki onu engellemek adına hiçbir şey ifade etmiyor ve kader gelip çatıyorsa değişim de gelip bulacaktır toplumu; bu, yadsınamaz bir gerçektir. Öyleyse değişime direnmek, onu yok saymak ya da kötülemek, yeni olanı alıp götürmeyecektir, yenilik kapıya dayanmışsa şayet içeri girmenin de yolunu bulacaktır. Bu, öyle bizim istemememizle gerçekleşmeyecek bir şey değildir.

Geleneklere yapışmak, onları yüceltmek, biz atalarımızdan böyle görmedik, diyerek söze başlamak hakikatler karşısında kafayı kuma gömmekten başka bir şey değildir. Bir kuşak değişmese bile sonraki kuşaklar değişimi coşkuyla karşılayacaktır. Toplumların kültürel değişim serüvenleri incelendiğinde bu durum açıkça görülecektir. O hâlde değişim karşısında nasıl bir tutum sergilenmeli ya da hangi refleksi geliştiren toplumlar daha başarılı olmuşlardır?

Mademki değişim mukadderattır, onu en az hasarla atlatmak gereklidir.

Yeni bir durumun zararlı ya da faydalı olduğunu gösteren ölçütler nelerdir, neler olmalıdır? Aslında bu ölçütler de toplumun yapısına, algısına, önem verdiği unsurlara göre farklılaşır. Sadece faydayı, hazı, keyfi önemseyen; konforlu bir hayatı her şeyin önünde ve üstünde tutan toplumların, yeni olana gösterdikleri tepki pragmatisttir. Yeni olan, hoşuna gidiyorsa, ona fayda sağlıyorsa veya onu eğlendiriyorsa hiçbir direnç göstermeden değişimi kabullenir. Etki tepki süresi bu tür topluluklarda, toplumlarda çok kısadır. Değişim süratli bir biçimde toplumun kılcallarına varana kadar işler. Modern dünya, değişime bu minval çerçevesinde yaklaşmaktadır. Yeni olan bir şeyin iyi ya da kötü oluşunu belirleyen, ahlaki veya dinî herhangi bir ölçütü yoktur; fayda sağlasın, eğlensin yeter. İlginç olan, bu tür bir yaklaşımın daha çabuk kabul edilmesi, daha geniş bir coğrafyada ve geniş kalabalıklar arasında yayılmasıdır. Değişimin neredeyse hiçbir direnç ile karşılaşmadan kendini kabul ettirdiği bu kitlenin, nefsanî arzular için pek çok şeyi yok sayabileceğini gösterme-

si dikkate değer bir noktadır. Böyle toplumlari frenleyebilecek herhangi bir örf, inanç, değer yargısı söz konusu değildir. Dünyayı, kendi çıkarlarına hizmet eden bir sahaya dönüştürmek isteyen küresel ve egemen güçler, bu tarz toplumlar inşa etmek amacını güderler ki istedikleri gibi at koşturabilsinler veya menfaat temin etsinler. Bunu gerçekleştirmek için de tüketmeyi ama çılgınca tüketmeyi, eğlenmeyi, keyif almayı, bencilliği; medya, sinema, televizyon, reklam kanalları, sivil toplum kuruluşları gibi hemen her türlü kanalı kullanmak suretiyle insanları etkilemeye çalışırlar. Başarılı olmak için servetlerinden yüklüce miktarlar harcamaktan, kukla olarak kullanabileceklerine dağıtmaktan asla imtina etmezler. Toplumunu oluşturan büyük çoğunluk da günü kurtarmanın, anı yaşamının hesabını yaptıklarından bu durumdan pek de şikâyetçi olmuyor hatta bundan hoşnut bile oluyor. Toplumunu ifsat eden, kaosa sürükleyen, şiddeti özendirilen, ahlaksızlığı yaygınlaştıran bu durumu sorgulamak bile istemeyen geniş halk kitlesi, dünyayı ben mi kurtaracağım, diyerek bir kenara çekilmeyi günlük kazanç olarak görebiliyor.

Değişime karşı çıkanların sarıldıkları bir diğer argüman olan örf de değişime karşı koymak için yeterli olmayabiliyor. Bazen bu direnç, iyi ve doğru olanı da kabullenmemek şeklinde bir sonuca götürebiliyor. Geçmişlerin tecrübeleri ve bilgi birikimleri üzerine inşa edilen örfün; toplumu sınırlayan, koruyan bir gücü vardır. Kültürel öğeleri dışarıdan gelen etkilere karşı muhafaza eder. Örfün, özellikle Doğu medeniyetlerinde güçlü bir yapıya sahip olduğu görülür. Bu toplumlarda örf, tüm bireyleri bir araya getiren, bir arada tutan bir harç gibidir. Mekke'de vahyin indiği dönemde de kuvvetli bir geleneksel yapı bulunuyordu. İlahi emir ile karşılaştıklarında atalarından devraldıkları örf, onları müthiş bir karşı koyma noktasına getirdi. Yeni olana, değişime karşı çıktılar, direnç gösterdiler. Yeni olanın doğru olma ihtimalini dahi düşünmediler, koşulsuz bir reddediş tutumu sergilediler. Bu örnek, örfün toplum üzerindeki kuvvetli etkisini göstermektedir. Fakat bu direnmenin; top-

lumun dönüşmesi, değişmesi gibi bir realiteyi engelleyemediğini tekrar görmüş oluruz. Arap toplumu, yeni olanı kabul etmiş ve benimsemiştir.

Değişim karşısındaki direnç noktalarının bir diğeri de inançlardır. İncanın semavi ya da beşeri olması, durumu pek de değiştirmez. İnanç kuralları, yeniyi kabullenme noktasında çok esnek değildir. Doğru olduğuna inandığı ilkeleri hareket noktası olarak görür. Bütün değerlendirmelerini de bu ilkeler ışığında yapar.

Gelenekçi ya da inançlı toplumlarda değişim, çok hızlı olmaz. Çünkü yıllarca doğruluğuna inanılan ilkelerin terk edilmesi, yaptırım gücünün yok sayılması pek de kolay olmayan bir durumdur. Pragmatist veya hazcı toplumlarda değişimin kabul edilmesi, diğer toplumlara göre daha kolay ve hızlıdır. Ancak bu tür toplumlarda aile denen kurum, ahlak denen değer yargısı hemen hemen hiç yoktur. Bireysellik ve sınırsız özgürlük ön plandadır ki böyle toplumlarda yaşayan insanlarda acıma, yardım etme, kendini başkasının yerine koyma, diye bir şey söz konusu değildir. Her şey, kişinin nefesine göre şekillenir. Öyle olmasaydı müreffeh Batı, dünyanın diğer coğrafyalarında yaşanan acılara bu kadar duyarsız kalabilir miydi? Servetiyle neredeyse bütün Afrika kıtasını aklıktan kurtarabilecek birini; servetini korumak, daha çok artırmak yoluna itebilir miydi? Ki servetinin tamamını ömrü boyunca harcamayacağı kesindir. Egemen sömürgeciler, birilerinin yokluğun pençesinde can vermesine aldırış etmeden sırf kendi zenginliklerini arttırmak için bu kadar mücadele ederler miydi?

Değişim, kaçınılmaz bir olgudur, nihayetinde gelip bulur insanı, toplumu. Direnmek, imkânsız ve anlamsızdır. Lakin yeniliğin sınırsız bir özgürlük sunularak kabul edilmesi de yok edici bir etkiye sahiptir. O hâlde Allah'ın kullarını ıslah ettiği gibi, kullar da değişimi ıslah edebilmelidir. Onu sınırlayan ama engellemeyen örfi kurallar, inanışlar olmalıdır yoksa kaos insanı yiyip bitirecektir.

Dosya:
MÜSLÜMANLARDA GELENEK VE MODERNLİK ALGISI

Kendi Gerçeklikleriyle Gelenek ve Modernlik

Fatih PALA
fatihpalafatih@gmail.com

Hamd, övgü, sena, teşekkür âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah'a; salât ve selam da biricik örneğimiz, rehberimiz, önderimiz, öğretmenimiz olan Yüce Allah'ın elçisi Muhammed Rasulullah'ın üzerine olsun.

Müslüman, ister statik ister dinamik olsun, bütün teori ve pratiklere karşı akidesi ile yaklaşan ve muamele edendir. Müdahil olan, umarsız ve duyar-sız kalmayıdır. Gelenek ve modernlik de bu durum muvacehesinde değerlendirilecek türden olgulardır. Aşağıda, belli başlı eserlerden faydalanarak istifadenize sunmaya çalıştığım düşünce ve yaklaşımların, yeni ufuklar açmasını temenni ediyorum.

İslam, var olan ve süre giden geleneğe sorulanmadan kabul edilen ve gelenek haline getirilen kula kulluk ilişkilerine yani "şirke" karşı tevhid mücadelesi verilmesini sadece tavsiye etmez; bunu zorunlu da kılar. Ancak geleneğin kendisi, salt gelenek olma vasfı dolayısıyla reddedilmez. Zira insan hayatı ve var oluşu, genel olarak çeşitli davranışların, toplumsal kurumların devamlılığı üzerine kurulu olan ve dola-

Modernite, belirli imkânlar sunan bir imtihan alanıdır. İslam'ın insan ve irade anlayışı, her defasında bu imkânı ve imtihanı nasıl değerlendireceğimiz konusunda bize yol göstermektedir. Bizim tercihlerimiz ve çabamız, imtihanımızı nasıl karşıladığımızı ve imkânları nasıl kullandığımızı belirleyecektir.

yısıyla geleneği şart koşar. Bütün geleneklerin İslam'a aykırı olması, elbette mümkün değil. Bu nedenle tevhid anlayışıyla çelişmediği müddetçe geleneğin bütün unsurları kabul edilir, yaşamaya ve kendi tarihselliğine bırakılır. Peygamberimizin (sav) devrimi bir bütündür ve muhalefetini geleneğin tevhid ile çelişen; insanları şirke, günaha, zulme ve diğer gayri ahlaki yollara iten taraflarına yöneltmiştir. Dolayısıyla bir şey eskiye ya da geçmişe ait olduğu için mutlak surette ne iyi ne de

kötü olabilir ancak İslam'ın ilkeleri, kendi ölçülerinden kaynağını alır.¹

Peygamberimiz (sav), peygamberlik görevini üstlendikten sonra "var olan düzeni bozduğu, huzursuzluk çıkardığı ve gençlerin aklını çeldiği" gibi suçlamalarla karşılaşmıştır. Bu suçlamaları yapan grup, çoğunlukla dönemin Arap toplumunda geleneksel aristokrasi sayesinde ekonomik ve siyasi üstünlük elde etmiş toplumun seçkin kesimine mensup insanlardan

1 Y. Aktay ve M. H. Akın, Bir Müslüman Gelenek ve Muhafazakârlık'a Nasıl Bakmalı, s: 121, Beyan Yay, Ocak 2022, İst.

oluşturmuştur. Peygamberimize (sav) ve ilk Müslümanlara karşı gösterilen bu tepkinin, gelenekçiliğe kayan muhafazakâr yönleri olduğunu belirtmek gerekir. Bu tepkiyi gösterenler, var olan düzenin devam etmesini kendi lehlerine bir durum olarak kabul etmişler ve düzenin bozulmasının, dünyevi menfaatlerine dokunacağını düşünmüşlerdir. Nitekim bu tepkinin daha önce de peygamberlere karşı dile getirildiği, peygamberlerin düzen bozucu olarak itham edildikleri bilinmektedir. Dikkat edilirse burada, süre giden geleneğe ve onun oluşturulduğu düzene alternatif bir tepkinin ortaya çıkması arzu edilmemektedir. Onlar için bu düzeni meşrulaştıran kaynak, bizatihi düzeninin kendisi, onun bu şekilde var olmuş olmasıdır. Bu nedenle İslam'a karşı olanların, Peygamberimize (sav) ve ilk Müslümanlara karşı gösterdikleri tepki, geleneksel olanı sırf kendisi olduğu için kabul ettiğinden, muhafazakâr bir reaksiyon olarak tanımlanabilir. Peygamberimiz (sav) ve ilk Müslümanlar, düzen bozucu olmakla ve geleneğe karşı çıkmakla suçlanmışlar ve pek çok eziyete muhatap olmuşlardır.²

Peygamberimiz (sav) ve ilk Müslümanlar, Mekke'de, tarihsel ve kültürel olarak gelenekten ve var olan düzenden güçlerini alarak kendilerine karşı çıkanlarla kültürel yönden benzer bir hayat yaşıyorlardı. Yeme, içme, giyinme gibi kültürel pek çok adet ve pratikte birbirlerine benziyorlardı. Tarihin belli bir döneminde belli bir tarihte kültürel hayatı paylaşma adına onlar da geleneğe bir ilişki kuruyorlardı. Nitekim sosyoloji, psikoloji ve tarih gibi bilimlerde de vurgulandığı gibi bu, insani ve kültürel bir durumdur. Ancak Peygamberimiz (sav) ve ilk Müslümanlar, Mekke'de, kendilerine karşı çıkanlara, geleneksel değil, ilkesel tepkiler göstermişlerdir. Onları, kültürün içinde yerleşmiş ve zamanla sorgulanmayan kuralları sorgulamaya davet etmişler ve haliyle tepkiyle karşılaşmışlardır. Bu davetin, bir değişim talebi olduğu açıktır. Ancak bu değişim, yeni bir grubun güç elde ederek daha önceki güç sahiplerine karşı çıktıkları bir iktidar değişiminden ibaret değildir. Başka bir deyişle Peygamberimiz (sav) ve ilk Müslümanlar için mesele, yaşadıkları toplumda bir güç ve menfaat sağlama meselesi olmamıştır.³

İlk dönem İslam toplumunda ve peygamberimizden önceki peygamberlerin de muhatap

oldukları, "biz atalarımızı böyle yaparken bulduk" savunması, insanlık tarihi boyunca tutucu anlayışların en önemli sloganik ifadesi olmuştur. Bu tutucu anlayış, "gelenekçilik" olarak da tanımlanabilir. Üstelik bu ifade, tevhid dininin temsilcileri olan peygamberlere karşı, yine dini ve kutsalı savunmak adına dile getirilmiştir. Burada ilginç bir durum söz konusudur! Çünkü dinin ilk nesildeki bağlıları tarafından özveri ile kabul edilen değişimci ve dinamik yapısı, zamanla yeni gelen nesillerde, özellikle zenginlik ve rahatlık üzerinden eski heyecanını yitirmeye başlar. Aynı dinin içinde farklı görüşlerin ve düşüncelerin ortaya çıkmasıyla birlikte çatışmalar ve ayrışmalar da yaşanır. Dinin, gerçekten ne arzu ettiğinden ve temel öğretilerinin ne olduğu yerine, yorum sahibi üstadların öğretileri, sorgulanmadan kabul edilmeye başlanır. Din, yaşana gelen kültür ve gelenekle iç içe geçer ve din adına otoritesi kabul edilen büyüklerin yorumları, yorum olmanın ötesinde hakikatmiş gibi kabul edilebilir. Dinin, Yüce Allah'a has kılınması, yerini din ile kültürün iç içe geçtiği bir kutsallık anlayışının sorgulanmadan kabulüne ve Yüce Allah'a yakınlaşmak amacıyla araçların üretilmesine de sebep olabilir. Bu, dinin, insanlar tarafından tahrif edilmesi demektir. Dinin kültürle iç içe geçmesi, temel esaslarının ve amaçlarının ne olduğundan çok, geleneğin bir toplumsal kurumu olarak kabul görmesi, bizatihi kendisinin de muhafazakârlaşmasıyla sonuçlanır. Böylece din, çok kolay bir biçimde tutuculuğun, yeni düşüncelere ve pratiklere tepkinin bir kaynağı haline gelebilir.⁴

Gelenek, kendi başına mutlak iyi ya da kötü değildir. Bu nedenle bir Müslümanın İslami hassasiyetlere bağlı olarak geleneğe kurduğu ilişki, ilkesel bir ilişki olmak durumundadır. Farklı yorumlara sahip Müslümanlarla kurulan ilişkilerde de belli hassasiyetlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Gelenekten gelenin tamamen ve toptan olumsuz kabul edilmesi, radikalleşmeyle sonuçlanacaktır. Köksüzlük ve belli bir geleneğe ilişki kurmamak da kendi içinde başka riskler barındırmaktadır. İslam da kendisini geçmişten gelen tevhid öğretisinin bir devamı olarak tanımlamıştır. Hükümlerle ilgili değişiklikler olsa bile Yüce Allah'a kulluğun temel ilkeleri konusunda yine Yüce Allah'ın belirlediği ilkeler söz konusudur. Bir Müslüman, bu ilkelerin insan fitratına uygun olduğunu bilir ve kabul eder; bu ilkeleri, hayatında uyguladı-

2 Age, s: 122

3 Age, s: 123

4 Age, s: 124

ğı zaman sadece kendisine değil, çevresine ve hatta kendisi gibi olmayanlara da hayırlar getireceğine inanır. Bu nedenle; nerede, nasıl muhafazakâr bir eğilime sahip olunacağı; ancak yeri geldiğinde geçmişten gelen ve sorgulanmayan şeylerin değişmesi ile ilgili nasıl bir duruş gösterileceği önemlidir.⁵

İslam dünyasındaki sömürgeleştirme politikaları, modernleşme evreleri için bir basamak teşkil etmekteydi. İslam dünyasında hiçbir zaman asli anlamı ile bir modernleşme olmadı. Her modernleşme ameliyesi, geleneksel anlamda hayatını sürdüren Müslüman toplumlarda bile çok çirkin bir yama gibi somutlaştı. Modelleşme olayı, yalnızca zihinlerde yaşatılan büyüleyici bir faktör olarak yaşatıldı. Kentlerin ya da kurumların Batılı bir üslup içinde düzenlenmesi gibi yapay düzenlemeler bile ciddi bir düzeye oturtulamadı. Çünkü olay, temelde bir zihniyet seçimi ile ilgili bulunmaktaydı. Fiziki gelişmenin dinamikleri ile sosyal gelişmenin dinamikleri arasında bir uygunluk ve bütünlük sağlanamadı. Müslüman topluluklar, ârafta bir topluluk olarak kaldılar.⁶

Modernite, belirli imkânlar sunan bir imtihan alanıdır. İslam'ın insan ve irade anlayışı, her defasında bu imkânı ve imtihanı nasıl değerlendireceğimiz konusunda bize yol göstermektedir. Bizim tercihlerimiz ve çabamız, imtihanımızı nasıl karşıladığımızı ve imkânları nasıl kullandığımızı belirleyecektir. Fakat her imkânın beraberinde bir imtihanı, her imtihanın da beraberinde bir imkânı taşıdığını unutmamak gerekir. Bu anlamda imkân ve imtihan, göbekten birbirine bağlanmış durumdadır.

Bugün modernite, birçok imkân taşımaktadır. Ama bu imkânlar, bizim ürettiğimiz imkânlar değildir. Onun için her imkân, aynı zamanda imtihanımızdır. Bu durum, moderniteden uzak kalarak, ondan kaçarak yaşamamız gerektiği

Kentlerin ya da kurumların Batılı bir üslup içinde düzenlenmesi gibi yapay düzenlemeler bile ciddi bir düzeye oturtulamadı. Çünkü olay, temelde bir zihniyet seçimi ile ilgili bulunmaktaydı. Fiziki gelişmenin dinamikleri ile sosyal gelişmenin dinamikleri arasında bir uygunluk ve bütünlük sağlanamadı. Müslüman topluluklar, ârafta bir topluluk olarak kaldılar.

anlamına gelmemektedir. Hatta onu, sert bir eleştirmen olarak dile dolamanın da bir anlamı yoktur. Zira hayat, zamanın getirdikleri ile birlikte yaşanır. Zamanın getirdikleri içinde yaşamaya imkân vermeyen inanç ise rafa kalkmıştır. Onun için umut, her zaman vardır ve umudun olduğu yer de İslam'ın yaşandığının kanıtıdır. Bütün mesele, bizim imtihanı ve imkânları karşılayabileceğimiz bir akideminin olması, bu akideye uygun amelleri samimi bir şekilde sergilememizdir. Gerisi, tarihin mutlak inşa edicisi olan Yaraticımızın (cc) takdirindedir. Bakara

suresinin 134. ayetinde, "Bunlar, gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları kendilerine, sizin kazandıklarınız da sizedir. Onların yapmış olduklarından siz sorumlu tutulmayacaksınız" buyrulmaktadır. Biz, kendi mesuliyetimiz yolunda yürümeye, teslim olmakla yükümlüüz.⁷

Bugün, kimi Müslüman kesimler, geçmiş zamanın masalları ile avunur ve teselli bulurken, kimi Müslüman kesimler de modern zamanların efsaneleriyle örülü bir zihniyeti yaşatmaya çalışmaktadırlar. Kimilerimiz, geçmişin yöntemlerinde bir keramet vehmederken; kimilerimiz de çağdaş yöntemlerde bir keramet vehmetmekteyiz. İslam'ı savunma gayretleri, tevhide bir bakış açısından yoksun olunca Müslümanlar, İslam'ın çağdaş sosyal, siyasal ve ekonomik sistemlerle mutabakatını sağlayacak unsurlar aramaktadırlar. İslam'ın modern sistem ve ideolojilerden de kimi unsurlar taşıdığını anlatma gayretlerinde, hastalıklı bir ruh halinin tezahürleri yatmaktadır.⁸

Müslüman, kendinden menkul düşüncelerin, anlayışların, yaklaşımların sahibidir ya da sahibi olmak zorundadır. Eğer dışarıdan gelen ve dayatılmak, yerleştirilmek istenen düşünce, anlayış ve yaklaşımlarla muhatap olduğunda yapması gereken, ilkeleriyle hareket etmek ve prensiplerince varlığını hissettirmektir.

5 Age, s: 125

6 A. Müftüoğlu, Tevhidi Gerçekliğin Işığında, s: 74, Nehir Yay, Kasım 1986, İst.

7 F. Karaarslan, Bir Müslüman Modernleşme ve Modernizm'e Nasıl Bakmalı, s: 116-117, Beyan Yay, Nisan 2022, İst.

8 A. Müftüoğlu, age, s: 75

Dosya:

MÜSLÜMANLARDA GELENEK VE MODERNLİK ALGISI

Gelenek ve Modernizm Arasında Müslüman

Sümeyye DEMİRCİ

İnsanları yoktan var eden Allah, onları çok donanımlı çeşitli temayülleri olan bir varlık kılmıştır. İnsanoğlu, bu eğilimlerini doğduğu aile veya içinde bulunduğu topluma göre dış etkenlerin etkisinde fazlaca kalarak icra eder.

Kimisi, sadece ailesinin gölgesinde taassubi bir bağlılıkla onlardan aldığı terbiye ile yaşantısını düzenleyip hayat tarzını tabiri caizse atalar dinine çevirerek geleneğin gölgesinde yaşar. Kimisi, içinde bulunduğu çağın ona sunduğu hayat tarzını (Modernizm), Kur'an ve Sünnet süzgecinden geçirmeden alıp kabul eder, onu benimser, bir din gibi yaşar.

Bugün Müslümanlar, bu iki kısaç arasında kalmış durumdadır. Onları bu durumdan kurtarmak isteyen İslam davetçilerini, kendilerini bozucu unsur olarak görür, onların sunduğu doğrudan uzaklaştıkça uzaklaşırlar. Çok önemlidir ki bu din, ilk başladığı gibi yeniden başlayacaktır.

Hidayetin öncüsü Resulümüz (aleyhisselam), şöyle buyurmaktadır: "İslam garip başladı, başladığı gibi (bir hale) dönecektir. Ne mutlu gariplere!"¹

Bugün Müslümanlar, bu iki kısaç arasında kalmış durumdadır. Onları bu durumdan kurtarmak isteyen İslam davetçilerini, kendilerini bozucu unsur olarak görür, onların sunduğu doğrudan uzaklaştıkça uzaklaşırlar. Çok önemlidir ki bu din, ilk başladığı gibi yeniden başlayacaktır.

Ğarib veya bizim söyleyişimizle "garib", bütün yalnızlığı, terk edilmişliği, dışlanmışlığı, hasreti ve acısıyla nasıl mutlu olabilir, diye itiraz etmek; bu iki kelimenin yan yana gelmeyeceğini savunmak, ilk anda oldukça mantıklı bir tavır gibi görünmektedir. Ancak görüldüğü gibi hadisimizde mutluluk, gurbetin şerefi olarak yeni bir mana kazanmış bulunmaktadır. Bu noktanın iyice açıklanabilmesi için garibin kimliği ile ilgili tespitlere göz atmak gerekmektedir. Abdullah b. Mes'ud'un (radiyallahu anhu) rivâyetinde, "Garibler

kimlerdir?" sorusuna Hz. Peygamber (aleyhisselam): "Kavm ve kabilelerinden (İslâm adına) ayrılıp uzaklaşanlardır." cevabını vermiştir. Bu cevaptan, dinî kaygılar ve duygular uğruna aile ocağından ve memleketinden uzak düşen muhacirlerin garibler olduğu anlaşılmaktadır.

Tirmizî'nin Amr b. Avf'tan (radiyallahu anhu) rivâyet ettiği hadiste ise Hz. Peygamber (aleyhisselam): "Halkın, benden sonra sünnetimden bozduklarını düzeltmeye, diriltmeye çalış-

1 el-Camiu'li Ahkamil-Kur'an IV, 172; Sahihu'l-Müslim 232,

251. Hadisler; Süneni İbn-i Mace II, 1319, No: 3987, 3988

şanlar.." buyurmuştur. "Müjdeler olsun" ya da "ne mutlu" diye tebrik ve takdir edilen mutlu garibler'in, bozulmuş bir sünneti ihyaya gayret edenler olduğunu duyurmuş; sünnet-i seniyyeyi ayakta ve canlı tutmaya, Muhammedî yorumu içinde İslâm'ı yaşamaya çalışanlar olduğunu haber vermiştir. Bize göre bu iki cevap arasında tam bir uyum bulunmaktadır. Şöyle ki toplumun hazımsızlığı sonucu dinini yaşamak için aile ocağından uzaklaşma durumunda kalan veya bırakılan muhacirin, gittiği yerde çekeceği gurbet sıkıntısı ve dinini yaşamak maksadıyla verdiği mücadele ile kendi toplumu içinde yozlaştırılmış hayat tarzını sünnet-i seniyye çizgisine çekmek için gayret gösterdiği için yalnız kalmış, garibsenmiş, horlanmış, hurâfeler ve bid'atler adına toplumdan dışlanmış bir Müslüman'ın yaşadığı gurbet herhâlde aynıdır hatta ikincisinininki daha da acıdır. Çünkü "ben gurbette değilim, gurbet benim içimde" demeye hak kazanmış bir garipliği yaşamaktadır. Ya da şöyle düşünebiliriz; birinci cevabında Hz. Peygamber (aleyhisselam), "garib"i kelime olarak açıklamış; ikincisinde ise sosyal bir gerçeklik olarak belli bir kesimin öz yurdunda garib muamelesi göreceğini belirtmiştir.

Tabii bundan şu sonucu çıkarmak mümkündür: Sünnet-i seniyye'ye sarılmak, onu yaşamak ve yaşatmak isteyenler, peşinen öz yurtlarından hicreti veya öz yurtlarında gurbeti göze almalıdırlar. Zira yabancı toplum nasıl gurbet toplumu ise yabancılaşmış toplum da aynı şekilde bir gurbet toplumdur. Kendisine, özüne, değerlerine, tarihine yabancılaşmış veya yabancılaştırılmış toplumlar, çoğu kere yabancı bir toplumdan daha ağır acımasızlıkları sergileyebilmektedirler. Özentî ve yenilikler adına kendine has dünyasından kopmuş milletler, çifte gurbeti yaşamının rahatsızlığı içindedirler. Çünkü böylesi toplumun hem kendisi gurbettir hem de bizzat kendisi gurbettir.²

Hadisin şerhi böyle... Gerçekten bugün çok açık bir şekilde bu hadisi yaşıyoruz. Gelenekle birlikte yaşanan İslâm'la Modernizm'in dayattığı ılımlı İslâm. Onlar ne oradandırlar ne de buradan; ortadadırlar. Gelenekleriyle İslâm'a girenlere bakıyoruz; Mekke müşriklerinden tek farkları, "Kelime-i Şehadet" getirmiş olmaları ve kimliklerine yazılı olan "Dini: İslâm" ibaresidir. Yoksa geriye kalan her şeyde örfleri, gele-

nekleri neyi emrederse öyle yaşarlar.

Ramazan orucu tutarlar, beş vakit namazı kolayca terk eder ama teravihe koşarlar; çünkü atalarından öyle görmüşlerdir. Namazı kılmayana, terk edene kızmadıkları kadar ramazanda orucunu yiyene kızar hatta beddua ederler. Evlilikleri, kuafördeki gelinin süslenip tesettürsüz salona gelmesi ve düğündeki eğlenmeleri, salonda hizmet eden garsonlara kadar gereklidir ama bir yabancı komşunun kocasının salona girmesini, gelini görmesini namus davasına dönüştürürler. Ne garip değil mi? Çelişki içinde değerlerine örfî bir sahip çıkma şekli...

Daha buna benzer binlerce örnek verebiliriz. Bugünkü İslâm'ın bilincinden uzak olan topluma bakmak yeterlidir, geleneksel İslâm'ı anlamak için.

Seyyid Kutub -rahimehullah- (İnşallah şehid), ne güzel demiş: "Sahabiler, İslâm'a girdiklerinde cahiliyye elbisesini çıkarır, İslâm'ın elbisesini giyerek o dine girerlerdi."

Diğer taraftan kendilerini aydın, çağdaş, "modern" diye adlandıranlar (!), 18. yüzyılda sistemli bir hale getirilmiş (ideoloji), "günümüze, çağa ait olan" demektir ve yeniliği ifade eder. Dini ve kurumlarını ilerlemeye mani görürler; hatta dinin, ferdin düşünce özgürlüğünü ve tartışma hakkını engellediğini, tek tip insan ve tek tip toplum oluşturduğunu ileri sürerler. Buna inandığını ve müslüman olduğunu savunan insanlar vardır. Bu inancın, ayrıcalık olduğunu, kendilerine, çağa ait olduğunu düşünürler ve çağla birlikte bir İslâm tercihiyle yaşarlar.

Mahmut Kısa Hocamız, kısa açıklamalı meal çalışmasında, ayetimizin açıklamasını, çok güzel kısa ve öz mesajını, tüm inanan ve gerçekten inanmak isteyenlere duyuruyor:

Her kim kişisel çıkarlarını, arzu ve ihtiraslarını terk edip Allah'ın hükmüne kayıtsız şartsız boyun eğerek barış ve esenliğe ulaşmak anlamına gelen ve bütün peygamberlerin bir sancak gibi elden ele taşıdıkları mükemmel hayat nizamı olan "İslâm'dan başka bir din ararsa şunu iyi bilsin ki, böyle bir din, kendisinden asla kabul edilmeyecek ve o, ahirette de mutlaka ziyana uğrayanlardan olacaktır" (Ali İmran suresi, 85).³

En Emin'e emanet olunuz.

Dosya:
MÜSLÜMANLARDA GELENEK VE MODERNLİK ALĞISI

Müslüman Açmazı/Çıkmazı ve Modernizm

Cevdet ÖZTÜRK

Modern kelimesi; çağcıl, çağa uygun, şimdiki zamana ait güncel olduğu anlamına gelmektedir. Gelişen, değişen ve dönüşen dünya sürekli her alanda değişim yaşamaktadır. Yaşamın her alanı bu değişimden sosyolojik, kültürel, ekonomik ve teknolojik olarak nasibini almaktadır. Dünya halkları, bu değişimden imkân ve ortam dâhilinde etkilenmektedir. Bu etkilenme oranı, toplumların geleneksel direncine göre değişmektedir.

İslâm kimliğiyle bu çağda, modern hareket alanı bulmaya çalışan Müslüman, çizgisini belirlerken çağdaşlık ekseninde vahyi nasıl anladığını; gelenek, mitoloji ve modern zamanın kabullerinde yapısal olgusunu iyi düşünmek, araştırmak ve bilmek zorundadır. Düşünce ve yaşamsal çizgisini netleştirmede zaman, atık vaziyette bilgi kirliliğiyle çağın içinde kendini bulacaktır. Onun için inanç, fikir, amel çelişkisi yaşamamalıdır.

Kimliği ve kişiliğiyle kendisini ilahi mesajın muhatabı kabul eden insan, ulaşabileceği en sahil bilgiyi dahi iyi özümseyip anlaması, ila-

Modern diye addedilen dünyada İslam, adeta savunma alanına hapsedilmiş. Her kesimden ve yönden saldırıya maruz kalmıştır. Bir de iç dinamiklerini kendi rahmindeki urlarla mücadeleye mahkûm kılarak, sürekli kanser hücreleri gibi farklı yerlerde ve alanlarda metastaz yaptırarak, dünyamızı da ahiretimizi de adeta karanlığa teslim etmişlerdir.

hi mesajın ilk uygulayıcısını (Allah'ın elçisi) iyi tanıyıp öğrenmesi tek şarttır. İslam'ı, asrısadette kâmil anlamda yaşamış bir toplum, ileri zamanlarda da yaşanabilmesi için zaman, mekân ve dönem olarak ciddi bir kayıttan geçirilmelidir. Tetkik ve analizlerin sağlıklı olarak ve ehli tarafından işlenmesinin zorunluluğu, her gün biraz daha kendini hissettirmektedir.

Rabbimizin bize eksiksiz gönderdiği tek metin olan Kur'an elimizde olduğu halde, şuursuz bir şekilde hareket ediyor ve farkındalığını fark ettiremiyor. Aksine çağa uyumluluk düşüncesiyle her gün farklı bir hayatın, ideolojinin, bidat ve hurafenin

oluşturduğu bir faturanın maliyeti altında can çekişiyoruz. Ayetlerde, hadislerde, fıkhıta ve usullerde ham olduğumuz için de sürekli farklı alanlarda ve yönlerde birilerinin kalıbına sokulmaya çalışılıyor. Bu sebeptendir ki provokatörler, her zaman ve zemine kendilerine hareket alanı bulmaktadırlar.

Zihinler, vahyin zamana ve zemine hükme-debilme kabiliyetini elde etmeye çalışmışlardır. Tarih boyunca bütün medeniyetler incelendi-

ğinde karşımıza çıkan temel olgu; gücün adaletiyle adaletin gücü arasındaki yaşamsal farktır.

Kullanılan eşyalar, giyilen kıyafetler, yaşanan şehirler, insanın modern/medeni yapısını göstermez.

Eli kanlı katiller yani değerlerin, şehrin mütevazılığının, merhametin vb. ırzına geçenler, kendilerini bir şekilde yaşanan zamanda doğrudan ve dolaylı olarak kamufle etmeyi başarmışlardır. Maskeleri düşüren, modern/medeni toplum yaşantısına elverişli hale getiren tek olgu, vahiydir.

Peki, bu kadar sıkıntı, katliam, zulüm bugün de, dün de, tarihte de varsa vahye rağmen neden kesilmiyor? Tüm sorun ve sorumluluk vahyin taşıyıcısı olan Müslümanların, vahyin ilk muhatabını (Allah'ın elçileri) ve vahyi anlamadıkları/algılayamadıklarından kaynaklanmaktadır.

Zamanımızda tamamen eve hapsedilmeye, ferdi ibadetlerle kilitlenmeye çalışılan bir algıyla karşı karşıyayız. Düşüncede özgür gibi ve yaşantıda hayatın modern köleleri haline dönüşmüşüz, kullandığımız eşyaların lükslüğü, bu köleliğimizi kamufle ederek ayıbımızı örtmektedir.

İslam dünyası ve Müslümanlar, yaratılışları gereği buldukları dönemlerde değişim ve dönüşümü, İslam kültür geleneğine uygun yaşamsal çerçevelerinin, ana kolonlarını koruyarak yaşamak zorundadırlar. Birçok İslam âlimi, Kur'an'ı tefsir ederken dirayet kısmını tercih ederek buldukları zamana, vahyin gölgesiyle ışık tutmaya çalışmışlardır.

Modern çağın bilge kısmını oluşturan Müslüman ulemamız, ağır bir görevin sorumluluğuyla, yeryüzünün tamir ve ıslah edicileri olarak sadece ve sadece Rabbanî bir dinin temsilîyetini sunmak zorundadırlar.

Tarihte, Kur'an'ın özünü söze dönüştüren toplumlar, yeryüzünü tamir ederek tarihin silinmez sayfalarında, unutulmazlar arasında yer almışlardır. Tıpkı Kur'an'da yer alan kavimlerin müsbet ve menfi olarak unutulmazlar arasında yer aldıkları gibi.

"Modern çağ" diye isimlendirilen bir zamanda, Müslümanlar, nasıl bir kişilik ve kimliğe bürünmelidirler?

-Allah'ın, elçileriyle bildirdiği vahyi muhataplarına samimi bir duygu ve düşünceyle aktarma sorumluluğuyla bildirmek,

-Kur'an'ın, Allah'ın sözü, kulun özü olduğu nu iyi idrak etmek,

-Modern ahlak yozlaşmasının karşısında, fitri ahlakın yaşama taşınmasının örnekliğinin önemini kavramak,

-Katı tutuculuğun kalın duvarlarını Nebi tavsiyesiyle nasıl aşılacağına inceliğini göstermek,

-Kur'an'ın yaşam değil de ibadet ve sevap aracı olarak görülmesi düşüncesini iyi analiz ederek düşünmek,

-Mitoloji, gelenek, kültürün vahyin gölgesinde iyi analiz edilerek açmazlarını düşünmek/çözmek için derinleşmek,

-Modern/klasik köleliğini, Kur'an deyimlerinde iyi idrak etmek...

Kur'an, Akif'in ifadesiyle asrın idrakine sunulamadığı zaman dünya, sağlığını kaybeder, hasta bir ruhla can çekişir. Müslümanlar da bundan fazlasıyla nasibini alır.

Modern diye addedilen dünyada İslam, adeta savunma alanına hapsedilmiş. Her kesimden ve yönden saldırıya maruz kalmıştır. Bir de iç dinamiklerini kendi rahmindeki urlarla mücadelede mahkûm kılarak, sürekli kanser hücreleri gibi farklı yerlerde ve alanlarda metastaz yaptırarak, dünyamızı da ahiretimizi de adeta karanlığa teslim etmişlerdir.

Adeta Batının zihin kuşatması altında nefes almaya çalışan Müslümanlar, bireyselliğini ve şahsi hesaplarının öngörüsünü iyi hesaplamalı. Tarihi mirasımız olan birçok eserler, bize, genellikle şerh ve haşiye olarak ulaşmıştır. Taklitçiliği körükleyen, modern ile yarışı akıldan, sadece nakle havale eden bu eserler, durağan bir toplum da oluşturmuştur. Modern dünya diye addedilen bu dönemde, ilmin ışığında hayat, fikir ve yaşam kendi zemininde filtrelemeye tabi tutulmalı ve çok hassas davranılarak "vahyin gölgesinde" beyinlere ve hayata taşınmalıdır. Süreç, bunu zorunlu kılmaktadır.

Fikir ve düşünce dünyasında ciddi bir karmaşa yaşayan Müslüman gençlik, adeta kendi yürüncesini kaybetmiş, ne istediğini, ne aradığını bilmeyen bir yapıda olayların akışına kendini bırakmıştır.

Modern diye nitelendirilen bu dönemde, Müslüman aydın ve bilim adamları, tarihte bizlere emanet edilmiş, hammadde niteliği taşıyan bilgi külliyyatını, dağınıklıktan kurtarmalıdır. Bu bilgiler, ehil ellerde işlenerek dünyadaki gerçek rolüne ve kimliğine büründürmelidir.

Fitrat öğretisi olan vahiy, ahlaktır.

Düşünce öğretisi olan vahiy, adalettir.

Bütün vahiylerin yer aldığı kitap, Kur'an'dır.

Dosya:
MÜSLÜMANLARDA GELENEK VE MODERNLİK ALĞISI

Müslümanın Gelenekten Modernliğe Yolculuğu

Dilek BAYAR

Değişmek, değiştirmek ve dönüştürmek... Yüzyıllardır süre gelen insanlığın bir gayretidir. Durmamış insanımız... Çünkü Rabbim onu; bul, bulma, arama ve çalışma fitratıyla yaratmış: "O halde önemli bir işi bitirince hemen diğerine koyul" (İnşirah, 7 açıklaması).

Sıklıma ne hacet... Boş zamanı yoktur ki Müslümanın. Çalışmak, üretmek, yardımlaşmak, dua etmek, ibadet etmek, irşad ve tebliğ gibi vazifeler ile meşgul olmuştur.

Değiştirmek, dedik. Değiştirebiliriz yarınımızı... Dönüştürmek... Toplumu dönüştürebiliriz. Ama önce değişim ve dönüşüm kendimizden ve ailemizden başlar. Kendini imar edemeyen, toplumu da imar edemez.

Bugünün imarları, tarihin geçmiş sayfaların-

Bugünün imarları, tarihin geçmiş sayfalarında saklıdır. Çok şey borçluyuz geçmişimize... Hazır bilgi, sunulmuş yaşamsal kolaylıklar... Omuz zoru ile yapılmış onca iş bir düğme kadar kolay artık bize... Üretmek vardı. Emek vardı. Alın teri olduğu için kıymet vardı. Duymak, duyumsamak, hissetmek...

da saklıdır. Çok şey borçluyuz geçmişimize... Hazır bilgi, sunulmuş yaşamsal kolaylıklar... Omuz zoru ile yapılmış onca iş bir düğme kadar kolay artık bize... Üretmek vardı. Emek vardı. Alın teri olduğu için kıymet vardı. Duymak, duyumsamak, hissetmek... Bir kapı kadar yakın komşunu, dostunu, arkadaşını duymak vardı. Paylaşmak vardı. Ekmeğini, acını ve sevincini paylaşmak vardı. Aynı sofrada belki bir sobanın etrafında toplanıp sıcacık sohbetlerimiz vardı. Sohbetler deyince artık

dernekte, vakıfta, evlerde verilen sohbetler de gelenekselleşiyor. Yan yana olmak çok zorlaşıyor. Yakın tarihte atlattığımız pandemi sürecinden, arada donup sesin gittiği ekranlar kaldı. Aynı davanın yollarında yürüdüğümüz kardeşlerimiz, bu ekranlarda ne kadar birbirine kenetlenabiliyor. Gözden irak olan gönülden de irak olur, der atalarımız. Gönüllerde hangi rüzgârlar

esiyor artık? Hangi rüzgâra takıldı bu gönüller? Fırtına çıkınca bir arada olmak, birbirinden ayrılmamak, sıkıca kenetlenmek ne kadar gerekliyse fırtına dinince de dağıldıysak toparlanmak da o kadar önemlidir.

Geçmişten bu yana geleneklerimizin toplumu yoğurduğunu, dönüştürdüğünü ve bunun tezahürlerini Müslümanlar üzerinde nasıl cereyan ettiğine şahitlik ettik. Tarihin geçmiş çalışmalarını bugün inşa etti. Yeni bir medeniyet doğurdu.

Cumhuriyetten sonra "aydınlanma çağı" dedikleri Batılılaşma hareketleri başlamış, bununla beraber okuryazarlığa kuvvetle değinilmiştir. Halkın elbette birden bire yeni alfabe düzenine alışması kolay olmamıştır. Geleneksel anlayış, Müslümanları işte o zaman bağrına basmıştır. Gel gör ki sonradan gelen nesil, ya inancının emrettiği gibi yeni düzene baş kaldıracak ya da batının ülkemize açılan okullarında okuyup batıya yelken açacaktır.

Milli mücadele döneminin anlatıldığı kitapları, cumhuriyetin ilk yıllarında verilen mücadeleleri okurken insanımızın inancına, bilgisine, teslimiyetine hayran olmamak mümkün değil. Yıllar geçtikçe o derin izler yok olmuş bir bir... Kendi insanına yabancılaşmış, batının uygarlık seviyesine ulaşmanın telaşı sarmıştır. Dinine bağlı Müslüman zihniyet de gelenek ve göreneklerin potasında eriyen inancının nelerden medet umduğunu anlayamamıştır. Demem odur ki, Müslümanlarımız yazık ki İslam'a bakış açısını geleneksellikten öteye geçirememiştir.

Cehaletin bağrında at koştururken yeni yeni adetler türemiş, geçmişten bu yana yapıla gelen geleneklerin üstüne yenileri eklenmiş ve dindenmiş gibi dayatılarak zihniyetler, daha da bulanıklaşmıştır. Batının yardakçıları da "bu karanlığa bir son verelim" diye dine saldırmıştır. Kurunun yanında yaş da yanar, hesabı haklı haksız demeden "Allah" diyen muttasıf örtünen (nitelikli, bilinçli) kadınlara, namaz kılanlara,

Kur'an öğretenlere çağ dışı diye saldırmışlardır. "Cahil dindarlar kızlarını okutmuyor" diye manşet manşet yazarken okutanları da imam hatipler önünde küçücük kızların başörtülerinden tutup sürüklendiği orta çağ zihniyetini de unutmamak. Bu sürüklenen kızlar, çocuklarına anlatsa ağızları açık dinlerler.

Yasakların, baskıların arttığı yıllar Müslümanlar da dik durmuş, inançlarından taviz vermemişlerdir. İstikamet belliyken istikametini değiştirenler; zarar, ziyan dokunmasın diye en az hasar ile çıkalım, diye çabalayanlar yana yakıla fetva aramıştır. İnancında sadık olanlar, okçular tepesinde yalnız kaldığı gibi onlar da bizi bıraktı o tepede. Geçici bir zaferin hülyasına daldılar. Artık kınanmak, bin bir türlü eziyet, hakir görülmek, tutanaklar, hapisler, cezalar bize... Takdir, beğeni, alkış onlaraydı.

Böyle mi olmalıydı? Elbette olmamalıydı. Başörtüsü ile sürüklenenler de, zulme karşı geldiği için jop yiyen erkeklerin de bu teslimiyetleri ellerinden alınmalıydı. Pek tabii kimse kimseye zorla bir şeyi yaptıramayacağını bütün dünya gibi herkes anladı. O zaman güzellikle, seve seve değişeceklerdi.

Modernizm, hayatlarımıza birden bire girmedi tabii... Bilimin, teknolojinin gelişmesi, hayat standartlarının yükselmesi, baskıların azalması, yasakların kalkmasıyla birlikte sosyal ve ekonomik olarak çağ atlamıştır. Eskiden ufacak bir maaş, koca bir aileye yetmese de ayın sonuna yetiştirilirdi. Şimdi ay sonu diye bir şey yok. Kredi kartları var. Modern tefecilerin alışveriş yaptıkça sözde kazandıran türlü oyunlarıyla göz boyamaktadır. Popüler kültür tüketim çılgınlığını ve bununla birlikte kardeşlik duygularını zedeleyen rekabeti attı ortaya...

Dolayısıyla Müslümanlar da tarihteki bugünün yerini aldı. Etkisi altına alan hava dalgası gibi modernizm toplumun en sığ yerlerine kadar ulaştı. En büyük değişim, önce ailelerden başladı. Geleneksel daha geniş ailelerin yerini

daha çok kendi ve kendi içinde yaşayan çekirdek ailelere dönüştü. Müslüman hanımefendilerin de çalışma hayatına aktif olarak katılımıyla birlikte "örtüme de sahip çıkarım işime de, evime de" deyip müthiş bir performans göstermeleri takdire şayan doğrusu...

"İslam'ın son kalesi" denir ya, işte o aileydi. O son kale, işgal edildi... Dijital dünya hepimizin elinde artık. Çocuklarımızın bir ebeveyni daha var. Susturmak, oyalamak için verdiğimiz telefon, tablet ve benzerleri yönetiyor artık küçücük dünyalarını... Bütün hayatları okul ve internet arasında dönüp durmakta. Onlar da rekabetten nasibini almış, en iyi okulları kazandırmanın hırsı içindeler... Sistem, bunu gerektiriyormuş. Aileler bir araya gelince de mevzu bahis, kim hangi okulu kazanmış veya yerleşmiş... Evlilikler bir şirkete dönüşürken çocuklar da o şirketin materyalleri oluverdi. Sevginin, saygının ve aile olmanın verdiği sıcaklık yok artık... Eşler de artık birbirinin rakibi oldu. Kadın, maddi kazancının gücüyle daha fazla konuşma hakkı kazanırken erkek de huzuru TV, internet, telefon gibi geçici heveslerde bulmuştur. Çalışan kadın olmak ve bu duruma erkeklerin evde görev paylaşımı gibi bir mevzunun bahis olmaması, gelişen Türkiye'mizin tamamen hazır olmadığı bir konudur. Bu, aslında bambaşka bir konudur, uzatmak istemiyorum. Fitrata ters diyoruz ya, "kadın avcı yoktur" diyemeyiz değil mi? Genel itibari ile erkek avlanmış, kadın da; ev, çoluk çocuk ile ilgilenmiştir eski çağlarda... Modern çağımızda her ikisinin de ava çıkması, kadının görevlerini ihmal etmesini veya erkeğin "ben avcıyım" diye diretmesini gerektirmiyor.

Ne kadar teknolojinin, iletişimin ve çağın geliştiğini söylesek de zamanın bereketi de kalmadı. Hız, hayatın geniş bir yelpazesine yayıldı. Hızlı yaşamaktan ve sürekli bir yerlere yetişmeye çalışmaktan depresifleştik. Psikolojide, arada durup yavaşlamak gerektiğini, çocuklara acele ettirmeden hayatı özümseyerek yaşama-

ları tavsiye edilir. Oysaki o psikologlara verilen paraların kaynakları seni istemeden de olsa daha hızlı olmaya sevk ediyor. Modern çağ, zaten tezatlıklarla doludur. Önce seni hasta eder. Sonra tedavi eder. Tıbbi açıdan yine de tam iyileşemezsin.

Öyle bir imtihanın içindeyiz ki, bu okçular tepesinden, başörtü mücadelemizden ve dinimizi daha rahat yaşama isteğimizden daha da çetin...

Nefsimiz ile... İçimizdeki rekabet, daha fazla kazanma hırımız ve ruhumuzda derin izler bırakan komplekslerimizle. Konfor alanlarından çıkarsak birçok lezzetten mahrum kalma endişesi, sahip olduğumuz konumları kaybetme korkusu, kendi kendimizi kandırmalar, bizi ümmet ve cemaat olma duygusundan uzaklaştırıyor. Dünyevileştüğümüzün farkına varsak da modern hayatın uyarıcıları verdiğimiz sözleri de unutturuyor. Dünyadaki asıl görevimizin toplumu ıslah etmek olduğunu akıldan çıkarıp irşad, tebliğ gibi vazifelerinin anlamlarını çoktan yitirdik.

Giderek yalnızlaşıyoruz. Üç kişi iki kişiden hayırlıdır, iki kişi bir kişiden hayırlıdır, diyen bir peygamberin ümmetiyiz. Aynı davanın, aynı yolun yolcuları bizi yolda bulduklarıyla değiştirdiler mi? Onları bize tercih mi ettiler... Buldukları bizden hayırlı ise ne ala... Varsın değiştirilen biz olalım.

Körü körüne inandığımız yanlış bilgilerin daha fazla gelenekselleşmesine, yaygınlaşmasına karşı oluyorsak, modernizmin de ben bilirim küstahlığından kurtulmalıyız. Yermenin ve kibirlenmenin kimseye bir faydasının olmayacağını düşünürsek Kur'an'ın ve sünnetin ışığında fitratımıza uygun yaşamının gayreti ve duası içinde olalım. Ahireti hatırlatan, yanlışımızı söyleyen kardeşlerimiz olsun. Cemaat olma ruhunu kaybetmeyelim...

Vesselam...

Guantanamo'daki Dünya Kupası

Mansoor ADAYFI
Al Jazeera English
Çeviren: İsmail CEYLAN

Eski bir Guantanamo tutuklusunu olarak Katar 2022'nin tadını çıkarmak benim için zordu.

2022'de sıra dışı bir Dünya Kupası'na, özellikle Küresel Güney'deki futbol taraftarları için ilklerle dolu bir Dünya Kupası'na tanık olduk. Katar'da düzenlenen organizasyona ilk kez bir Arap ülkesi ev sahipliği yaptı. Milyonlarca Müslüman, kendi mahallelerinde gerçekleşen dünyanın en önemli spor etkinliğini deneyimleme fırsatı buldu. Ayrıca Dünya Kupası tarihinde ilk kez bir Afrika takımının yarı finale yükseldiğini gördük. Elbette kupayı evine götüren Arjantin'di; ancak dünyanın dört bir yanındaki sayısız futbol taraftarı da kendini kazanmış gibi hissetti.

Ancak aynı turnuva beni derinden üzdü ve bitmeyen baş ağrılarına neden oldu. Sırbistan'ın Belgrad kentinde evimin yakınındaki bir kafede, maçları televizyon ekranlarına yapışmış futbol taraftarlarıyla izlerken, onların sevincini pay-

Katar'daki turnuvayı izlerken, 14 yıllık tutukluğum sırasında yaşadığım umutları, korkuları ve hayal kırıklıklarını yeniden hatırladım. Ayrıca Guantanamo'dan sağ kurtulanların ne zaman adalete kavuşacağı konusundaki umutlarım tekrar tekrar azaldı.

laşmak için çabaladım. Yüksek sesler, hareketli yüzler ve havadaki heyecan beni 2010 yılında mahkûmken, Dünya Kupası'nı izlediğimiz Guantanamo'ya geri götürdü. Katar'daki turnuvayı izlerken, 14 yıllık tutukluğum sırasında yaşadığım umutları, korkuları ve hayal kırıklıklarını yeniden hatırladım. Ayrıca Guantanamo'dan sağ kurtulanların ne zaman adalete kavuşacağı konusundaki umutlarım tekrar tekrar azaldı.

2002'nin başlarında, 2002 Dünya Kupası'nın başlamasından sadece birkaç ay önce, Küba'nın Guantanamo kentindeki iğrenç askeri gözaltı tesisine götürüldüm. Futbola çok az ilgim vardı ve bana ne olduğunu ve nerede olduğumu anlamaya çalışırken yaklaşan turnuva hakkında hiçbir düşüncem ve beklentim yoktu. İlk başta diğer mahkûmlar da Dünya Kupası hakkında pek konuşmuyorlardı. Hapishanemizin ilk günlerinde, bize diğer mahkûmlarla nadiren konuşma fırsatı verilen X-Ray Kampı'nda, zincirlerle

birbirine bağlanmış kafeslerde tutulduk. Ve ne zaman birkaç kelime konuşma fırsatı bulsak, futboldan ziyade serbest bırakılma olasılığımız hakkında konuştuk.

Zamanla, protestolar ve açlık greviden sonra birbirimizle tekrar konuşmamıza izin verildi. Birbirimizi tanıdıktan sonra, konuşmaların Dünya Kupası'na dönmesi uzun sürmedi. Bazı mahkûmlar, bana en sevdikleri oyunculardan, asla unutamayacakları maçlardan ve mücadele ederken görmek istedikleri takımlardan bahsettiler. Bazıları, Dünya Kupası hakkında bilinmesi gereken her şeyi biliyor gibiydi. Henüz 19 yaşındaydım ve futbol hakkında pek bir şey bilmiyordum, bu yüzden yeni arkadaşlarımın bu tarz sohbetleri az da olsa beni içinde bulunduğum belirsizlik ve umutsuzluktan uzaklaştırıyordu.

Mahkûmların çoğu, kısa bir süre içinde önce serbest bırakılmayı umuyordu. Zaten açlık grevi yapmıştık ve kamptan sorumlu generale "çoğumuzun burada olmaması gerektiğini" itiraf ettirmiştik. General, bize, Washington'un davalarımızı değerlendirmesi için yakında birini gönderceğini söylemişti. Ancak günler ve haftalar geçti ve hiçbir şey değişmedi. Durumumuzu değerlendirmek için Amerika'dan hiç kimse gelmedi. Camp X-Ray'de üç ay geçirdikten sonra, bizi nakliye konteynırlarından yapılmış daha kalıcı bir kamp olan Camp Delta'ya taşıdılar. Yeni kafeslerimize girdikten sonra, tüm salınma umudumuzu yitirdik.

Asya'daki Dünya Kupası sırasında Guantanamo'daki sorgulamalar yoğundu ve hiç bitmeyecekmiş gibi geliyordu. Mahkûmlardan bazıları sorgulayıcılara turnuvada hangi takımların iyi durumda olduğunu sormaya cüret etti. Sorgulayıcılar, Dünya Kupası'nın "Usame Bin Ladin oyunlara saldırmakla tehdit ettiği" için "iptal edildiğini" iddia ettiler. Bin Ladin, neden Japonya ve Güney Kore'de oynanan futbol maçlarına saldırsın ki? Sorgulayıcıların yalan söylediğini biliyorduk. Bize neşe verecek, acılarımızı bir an olsun unutturacak bir olayı aklımıza getirmemizi bile istemediler.

O zamanlar kimsenin avukatı yoktu, bu yüzden bize dış dünyadan haber verecek birini

bulmak kolay olmadı. Kızıl Haç temsilcileri bile "kamp kurallarına aykırı" olduğu için bizimle Dünya Kupası hakkında konuşmayı reddettiler. İngilizce bilenlerimiz gardiyanlara defalarca sordu. Çoğu hiç yanıt vermedi, ancak birkaçı ara sıra bize puanları söylemeyi kabul etti.

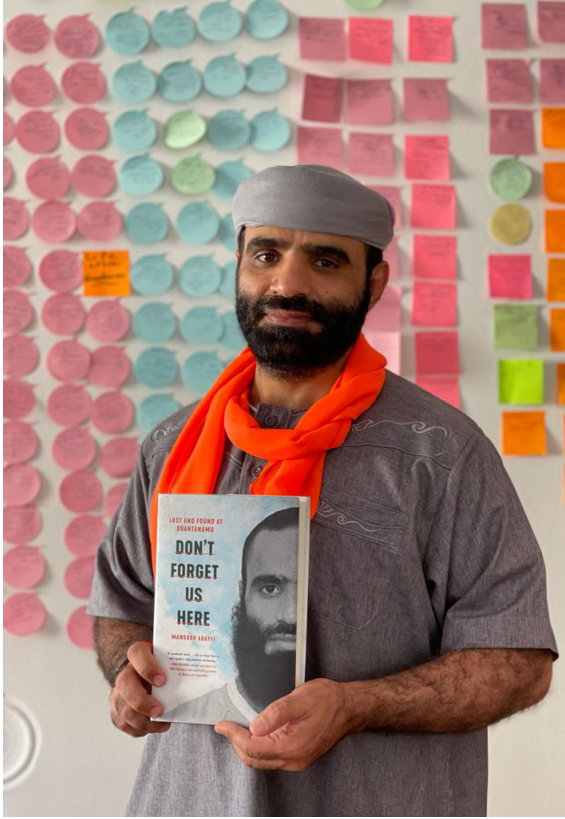
Sonunda Brezilya'nın kazandığı o Dünya Kupası, aynı zamanda gardiyanlarla iletişim kurmamızın da yolunu açtı. Turnuvaya olan ilgimiz, futbol bilgimiz ve İngilizcemiz, bizim eğitimsiz ve şiddetten başka bir işe yaramayan vahşi hayvanlar olduğumuza inandırılan gardiyanların çoğunu derinden şaşırttı.

Ertesi yıl kampa bir futbol topu getirdiler ve uysal mahkûmların bununla bir kafeste haftada iki kez 10 dakika oynamalarına izin verileceğini duyurdular. Düzenleme, mahkûmlar tarafından iyi karşılandı. Birçoğu kafese, sadece topu tekmelemek, biraz enerji yakmak ve biraz stres atmak için girerken, diğerleri numaralar yapmak ve becerilerini göstermek için girdi.

2005 yılında yönetim, uyumlu mahkûmların dinlenme bahçesinde çiftler halinde haftada iki kez 30 dakika top oynamalarına izin vermeye başladı. Mahkûmlar, kale direği olarak su şişelerini kullanırlar ve oyun bir tarafın şişesi devrilene kadar devam ederdi.

Almanya'nın ev sahipliği yapacağı 2006 Dünya Kupası yaklaşırken, onu izlemek için talepte bulunanlar oldu. O zamana kadar, maçları izlememiz için televizyon getirmeyi teklif eden avukatlara ulaşabildik. Kamp yönetimi ise bu teklifi kesin olarak reddetmişti. Hapishane yetkililerinin böylesine masum bir eğlence faaliyetini bize yasaklaması, hiç de şaşırtıcı değildi. 2006'da Guantanamo'daki durum, her zamankinden daha kötüydü. Çoğumuz, üç yıldan fazla bir süredir kamptaydık ve adaleti ya da özgürlüğü bulmak için çok az umudumuz kalmıştı. Zulüm, çok yaygındı ve mücadelemize devam etme irademizi yavaş yavaş kaybediyorduk.

Bu nedenle, o dönemde, keyfi gözaltı, işkence, taciz ve insanlık dışı muameleyi protesto etmek için bir kez daha açlık grevine başladık. 400'den fazla kişi yemek yemeyi reddetti. Kamp yöneticileri acımasızca ve zorla besle-

melerle grevi hızla bozdu. 10 Haziran 2006'da, Dünya Kupası'nın açılış maçından bir gün sonra, üç mahkûm şüpheli bir şekilde hücrelerinde ölü bulundu. Sonra askerler hücrelerimizi bastı. Kampta hayat, cehennem gibiydi. Gardiyanlara, bizimle hiçbir şey hakkında konuşmamaları talimatı verildi. Avukatlarımızdan gelenler de dâhil olmak üzere mektupların çoğuna keyfi olarak el konuldu.

2010 Dünya Kupası'ndan sonra futbol, Guantanamo'da hayatın bir parçası olmaya devam etti. Bir yıl sonra, 2011'de, blok mahkûmların birbirine karşı oynadığı kendi "Guantanamo Kupa"ımız vardı. Hem oyuncular hem de taraftarlar turnuvayı çok ciddiye aldı, tezahüratlar, kırmızı kartlar, hararetli tartışmalar vardı. "Guantanamo Kupa"ımızın sonunda, yıldızlardan oluşan bir mahkûmlar takımı oluşturmak ve kazanırsak Guantanamo'dan ayrılmak şartıyla gardiyanlara karşı oynamak istedik. Çok iyi oyuncularımız vardı ve adil bir rekabette kazanacağımızdan emindik. Kamp yönetimi ve Pentagon'un teklifimizi gözden geçirip bize geri döneceği söylendi. On yıldan

fazla bir süre geçti, hala bir cevap bekliyoruz. Bazılarımız, artık özgür ama hepimiz mutlu bir şekilde gardiyanlara karşı oynamak ve hala tutuklu olan kardeşlerimizin serbest bırakılmasına yardım etmek istiyoruz.

2022 Dünya Kupası'nı özgür bir adam olarak izlemekten gerçekten zevk almaya çalıştım ama hala Guantanamo'da mahsur kalan 35 kardeşimi düşünmeden edemedim. 2010'da yaptığımız gibi maçları izlemelerine izin verildi mi? Bir kafede ya da kendi oturma odalarında oturup arkadaşları ve aileleri ile beraber bir Dünya Kupası finali izleyecekler mi?

Hâlâ Guantanamo'da bulunan mahkûmlardan 21'i resmi olarak serbest bırakılmak üzere temize çıkarıldı. Ancak bunların ne zaman serbest bırakılacağını veya kalanların akıbetinin ne olacağını tam olarak bilmiyoruz. Guantanamo'yu kapatmak yerine genişleme sözü veren Donald Trump yönetimindeki dört umutsuz yılın ardından Demokratlar, yeniden iktidara geldi. Ancak bu tropik işkence odasının ne zaman tarihin çöplüğüne atılacağına dair henüz bir bilgi yok.

ABD, 2026 Dünya Kupası'nın ev sahiplerinden biri olacak. O zamana kadar Guantanamo'nun kapatılıp kapatılmayacağını veya orada acı çeken bizler için adaleti sağlamak için herhangi bir adım atılıp atılmayacağını merak ediyorum. Umutlu değilim, ancak Guantanamo'da işlenmeye devam edenler de dahil olmak üzere Amerika'nın sayısız insan hakları ihlali nedeniyle yaklaşan Dünya Kupası'nın iptali için global bir kampanya yürütülmesini istiyorum.

Not: *Mansur Adayfi bir yazar, sanatçı, aktivisttir ve 14 yılı aşkın bir süre herhangi bir suçlama olmaksızın Guantanamo'da tutsak edilmiştir. Adayfi, 2016 yılında serbest bırakıldı ve Sırbistan'da kendisine yeni bir hayat kurmaya ve terör şüphelisi unvanından kurtulmaya çalışıyor. Adayfi, 2019'da için Richard J. Margolis Ödülü'nü kazandı. Anıları, "Bizi Burada Unutma", "Guantanamo'da Kayboldu ve Bulundu" Ağustos 2021'de yayınlandı. Şu an Cage'in Guantanamo Proje Koordinatörü olarak çalışıyor.*

Beynin de Cinsiyeti Var

Samet SUNDU

"Kadın Beyni Erkek Beyni" kitabı üzerine değerlendirme...

Tarih boyunca kadın erkek ilişkileri hakkında psikologlar, din adamları, aile danışmanları, yaşam koçları gibi konunun uzmanları çeşitli aforizmalar sunarak isimleri her ne kadar değişik olsa da var olagelmışlerdir. Kadın ile erkek arasındaki bu anlaşmazlıklar, nereden kaynaklanıyordu:

Erkekler, neden dinlemez? Acaba beyinlerimizin işitmeden sorumlu bölgeleri birbirinden farklı mı?

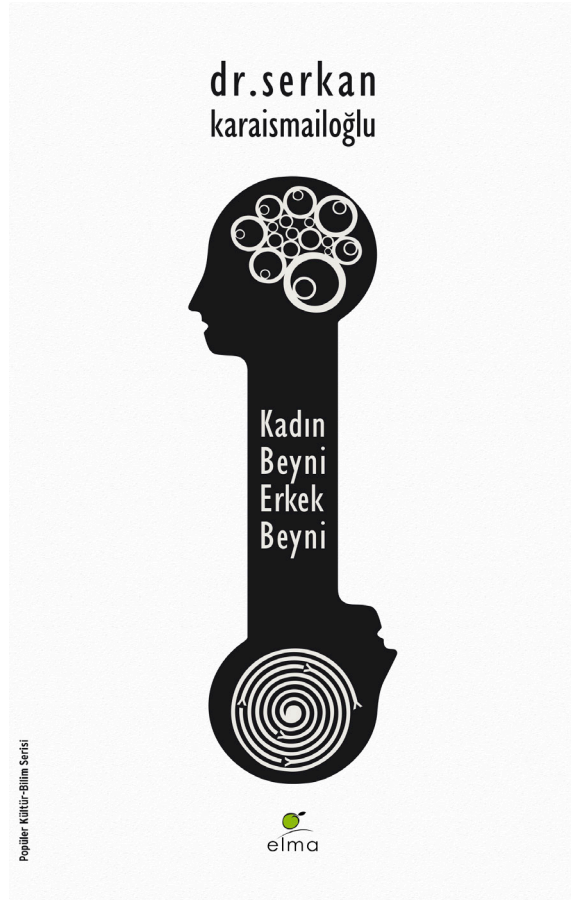
Kadınlar, gerçekten de çok mu konuşur? "dır dır" kavramı gerçek midir, altında yatan sinirbilimsel açıklama nedir?

"Beni hiç anlamıyorsun" sözünü duymayan erkek var mıdır? Peki, gerçekten de erkek anlamıyor mu, anlamak mı istemiyor?

Erkekler mi yanılıyor yoksa gerçekten de kadınları mutlu etmek imkânsız mı?

Söz konusu erkeklerin mutluluğu olduğunda kavanoz kapakları neden önem kazanır?

Hayatın renkleri, kadın için de erkek için de aynı mıdır? Yani dore ve lamenin aslında birer

renk olduğunu bilen kaç erkek vardır?

Gelin bu konuyu Sinirbilimsel araştırmalar ile farklılıkları anlamaya ve kadın ile erkek ilişkilerinde, "suçlayıcı" tavrıdan çok "anlamacı" bir yöntemi kendimize rehber edinelim.

1990'lara gelinceye kadar çok da kimse'nin haberi olmadığı Amerikalı bir ilişki uzmanı olan John Gray'nin "Erkekler Mars'tan Kadınlar Venüs'ten" adlı kitabını okuyanların gerçekten Mars'tan veya Venüs'ten geldiğini düşündürecek kadar etkileyiciydi. Kadınları güzeller güzeli Venüs temsil ederken, erkekleri kızılığ ve yamuk yumuk olması ile Mars temsil ediyordu. Peki, neden bu isimleri koymuştu yazar? Hepinizin bildiği üzere güneş sistemindeki gezegenler belirli bir yörüngede dönerken, aynı zamanda kendi etraflarında da dönmektedirler. Kendi etrafında dönen bir gezegene üstten baktığımızda saat yönünün tersinde dönüyorsa buna "pozitif yön", saat yönünde dönüyorsa buna "negatif yön" denir. Gezegenlerin hemen hepsi kendi eksenleri etrafında dönmelerini pozitif yaparken, Venüs gezegeni ters yönde dönerek diğer gezegenlerden ayrılmaktaydı. Muhtemeldir ki yazarımız, kadın ve erkeğin fitratının farklı olduğunu belli etmek üzere kitabının ismini böyle koymuştu. İnsanlığın beyin ile öyküsü M.Ö. 7000 yılına kadar dayanmaktaydı. Örneğin Antik Mısır'da arkeoloji kazılarında, beyinleri adeta günümüz matkap cihazı ile delinmiş kafataslarına rastlıyoruz. İnsanlığın merakı ve anlam verebilme yetisi her zaman olagelmıştır. Beyin ile ilgili çalışmalar, Fransız Devrimi'nde hız kazandığı kadar başka bir zaman göze çarpmamaktadır. Peki, neydi bu hız kazanmasına sebep olan şey? Devrim sonrası sayıları oldukça fazla olan idamlar için, pragmatist anlayışı olan dönemin ünlü hekimi Joseph Ignace Guillotin, infazların eski usul yöntemle yapılmasının insanlık dışı olduğunu öne sürerek günümüzde "giyotin" olarak bildiğimiz aletin tarih sayfalarına girmesine sebep olmuştur. Giyotin pala ile kafası kesilen adamın beyinini inceleme fırsatı eline geçen hekimlerin beyin hakkında ilerlemesi de oldukça olağandır. Bu olayı okudu-

ğumda aklıma, Bilge Kral Aliya İzzetbegoviç'in, "Bunu hiç unutma evlat. Batı, hiçbir zaman medenî olmamıştır ve bugünkü refahı, devam edegelen sömürgeciliği; döktüğü kan, akıttığı gözyaşı ve çektirdiği acılar üzerine kuruludur" sözü kulaklarımda çınlamıştır. Konumuzun her ne kadar dışında olsa da bu bilginin, Batı hakkında düşüncemizi sorgulamamıza yeteceğini düşünüyorum. XIX. yüzyıla gelindiğinde devrimin kanlı sonuçları, Frenoloji bilimini ortaya çıkarmıştır. Frenoloji bilimi, insanların kafa şekli ile karakterleri arasında bağlantı kurmaktadır. Günümüzde ırkçı bir terim olarak kullanılan "kafatasçılık" kavramı, Frenoloji'ye dayanmaktadır. Konuya meraklı olan, Nazi Almanya'sındaki "cetvelle kafa ölçümü yapılması" gibi uygulamalara bakabilir.

Frenolojiye oldukça meraklı olan Paul Broca adlı hekim, çalıştığı hastanede 292 erkek ve 140 kadında yaptığı ünlü otopsi araştırmalarında, kadın ve erkek beyinleri üzerinde birçok ölçüm yapmıştı. Bu ölçümler sonucunda elde ettiği bilgilerden en fazla elle tutulur olanı, kadınların beyninin erkeklerin beyninden daha küçük ve hafif olduğuydu. Sonuçlarını bilim camiası ile paylaşan Broca, "kadınların, erkeklerden daha küçük bir beyne sahip olmalarından dolayı asla erkeklerle aynı zekâ seviyesinde olamayacakları" yorumunu yapmıştı. Kadın ve erkek beynine ait ilk keşfin bu denli yanlış yorumlanması büyük bir şanssızlık olmasına rağmen Broca'nın bu görüşü erkek egemen bilim camiasında inatılmaz bir hızla popüler olmuştu. Sonraki yüzyıla gelinceye kadar beyin üzerinde çalışmalar devam etmekte olmasına rağmen, incelenen beyin tamamen erkek beyni olduğu ve tek bir beyin türü kabul edilmekteydi.

1964 yılında Amerikalı Psikolog Herbert Landsell, beyinde oluşan benzer hasarlardan kadın ve erkeklerin farklı biçimde etkilendiklerini göstermişti. Örneğin; elindeki hasta dosyalarını geçmişe doğru incelerken çok ilginç iki dosya ile karşılaşmıştı. Bu iki dosyanın ilginçliği, vakaların birbirine çok benzemesinden kaynaklanıyordu. Biri erkek, diğeri kadın olan her

iki vakada da kişiler, kafalarının aynı bölgesine benzer şiddette darbe almışlardı. Yani başlarına gelen kaza tıpatıp aynıken kaza sonrası hastalıklarının durumları farklılık gösteriyordu. Bu kaza sonucu, erkeğin konuşma yetisi kaybolurken kadın da hiçbir konuşma kaybı yoktu ve oldukça akıcı bir şekilde konuşabiliyordu. Demek ki erkek ve kadınların ilgili beyin bölgeleri arasında bir fark olmayıdı. Tıp dünyasındaki ilk elle tutulur gözlemler, böylelikle ortaya çıkmıştı. Artık anlaşılıyordu ki kadın beyni ve erkek beyni birbirinden tamamen farklıydı. Bu farklılıkları kabul ettiğimizde, kadın erkek ilişkilerindeki başlıca sorunların, fitrattan kaynaklı bir özellik olduğu anlaşılacaktır.

Günümüzde yapılan araştırmaların sonucunda, her insan beyninin bir cinsiyetinin olduğu ortaya çıkmıştır: Kadın beyinli kadınlar, kadın beyinli erkekler; erkek beyinli erkekler, erkek beyinli kadınlar. Peki, bu cinsiyeti belirleyen olgu neydi? Annenin hamile iken maruz kaldığı testosteron hormonu, beynin cinsiyetini belirliyordu. Hamile anne, testosteron hormonunu ne kadar salgılasa o kadar sol beyin baskılanıyor ve erkek beyni ortaya çıkıyor. Eğer ki dışarıdan herhangi bir testosteron hormonu salgılanmazsa bu durum, bebeğin beyninin kadın beyni olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Kadın erkek ilişkilerinde artık, öyle her şeyin elimizde olmadığını, sol beyin gelişmiş olan kadın beyinli bireylerin işitsel-görsel hafızasının daha kuvvetli olduğunu, hayatın detayları onun için unutulması pek de mümkün olmayan bir durum olduğunu ya da erkeklerin "dır dır" diye baktığı konunun tamamen sol beyinle alakalı olduğunu görmekteyiz. Erkek beyinli bireylerin, karşısındaki kişinin duygu durumunu anlamada

Günümüzde yapılan araştırmaların sonucunda, her insan beyninin bir cinsiyetinin olduğu ortaya çıkmıştır: Kadın beyinli kadınlar, kadın beyinli erkekler; erkek beyinli erkekler, erkek beyinli kadınlar. Peki, bu cinsiyeti belirleyen olgu neydi? Annenin hamile iken maruz kaldığı testosteron hormonu, beynin cinsiyetini belirliyordu. Hamile anne, testosteron hormonunu ne kadar salgılasa o kadar sol beyin baskılanıyor ve erkek beyni ortaya çıkıyor.

zorluk çektiğini, olayların detaylarından ve duygularından çok çözüm odaklı bir beyin yapısına sahip olduğunu görmekteyiz. Ayrıca erkek beyinli bireylerde, otizm asperger sendromu gibi rahatsızlıklara, kadın beyinli bireylere göre daha fazla rastlanmaktadır. Kız çocuklarının konuşma ve oyun davranışlarını yakından incerseniz, genelde eşitlik kurmaya yönelik olduğunu görürsünüz. Rekabet ve üstünlüğe dayalı oyunları, daha çok erkekler tercih etmektedir. Empati yeteneğinde de kadın beyni erkek beynine oranla daha

gelişmiş seviyededir; aksine çözüm bulma konusunda da erkek beyni daha fazla gelişmiş olmaktadır. Empati yeteneğinin erkeklerde az olması ne kadar muciz bir şekilde yaratıldığı-mıza bakış sağlamaktadır. Örneğin; eski çağlarda av yapan erkeğin, tam avını avlarken birden empati duyusunun aktif hale gelip avından vazgeçtiğini düşünsenize! Ne kadar da kötü! Erkeklerin kadınlara oranla daha fazla öfkeli olması, maalesef ki kadınlarda testosteron hormonunun amigdala üzerinde bulunması ile doğru orantılıdır.

Sonuç olarak kadın ve erkek ilişkilerinde, yapılan eylemleri yargılamadan anlamaya çalışmak, ilişkiler içerisinde sorunlara çözüm bulmak demektir. Kur'an-ı Kerim'de Allah şöyle buyurmaktadır: "Allah'ın sizi birbirinizden üstün kıldığı şeyleri iç çekerek arzu etmeyin. Erkeklerin de kazandıklarından nasipleri var, kadınların da kazandıklarından nasipleri var. Allah'ın lütfundan isteyin; şüphesiz Allah, her şeyi bilmektedir." Bu ayeti, hayatımızda ilke edinip farklılıklarımıza, Allah'ın bizlere vermiş olduğu zenginlik olarak bakma duasıyla...

Huzura El Açmak

Rüveyde Bera PALA

Huzur, önce insanların ruhlarında beliren ve ardından bedenlerine sirayet eden en büyük lütuflardan biridir. Her şeyde olduğu gibi huzurun da sebebi/sebepleri olması gerekir.

Tek bir insanı mutlu eden şey, çevresindeki insanlara da bulaşarak gittikçe büyür. Küçük bir tebessüm bile birden fazla kişinin kalbinde tarifsiz bir lezzet bırakırken, neden, bu zamanda nefret duygusu, iyi ve olumlu olan tüm duygulardan daha çok ağır basar? Neden sinirli ve depresif insanların üste geçmesine, dünyanın bu kişilerin bağırtılarıyla kirlenmesine izin veririz? Kolayca elde edilen mutluluğu, insana hem dünyayı hem de ahireti kaybettiren huzursuzluğa tercih ettiğimizde, bazı şeylerin yavaş yavaş yoluna konacağını neden düşünemeyiz? Zaten gittikçe bataklığa sürüklenen yeryüzünü, niçin daha da dibe çekmeye çalışırız?

Çoğu meselede olduğu gibi, bu meselenin

İşte bir ışık tuttu bize Yaradan. Daha nice aydınlıklar gizli onun kelimasında, nice kurtuluş anahtarı saklı o ayetler arasında; sadece arayıp bulanlara, bulup huzur sebebi kılanlara münhasır...

başlangıç noktası da ailedir. Ev içerisinde geçen günler, aile üyelerinin duygularını değişken kılan olaylar, mutlaka her hanede meydana gelen olağan şeylerdir. Ama yine her hanede olması gereken, küçük ya da büyük herhangi bir olayda, hüzün yüklenen evi diriltmekle görevli bir üyedir. Bu kişi, her zaman büyükler değil, çocuklar da olabilir. Tabii ki büyükler, ailenin ruh halini hep diri tutmak için çalışmalı, huzurları bozacak, moralle-

ri yıkacak hatta gözyaşı döktürecek olaylar için evlerinin kapılarını sıkıca örtmelidirler. Kendi iç meselelerini gerekirse içlerinde yaşamalı, henüz hassas olabilecek evlatlarına kötü hallerini yansıtmamalıdır. Bu, çocukların gelecek durumlarını hiç kuşkusuz etkileyecektir. Yapılması gereken, dertleri paylaşıp çözüm yoluna koyulmak, tevekkül ve sabırdan ödün vermemek, sevgi ve saygıdan asla vazgeçmemek, İslâmî aile anlayışı ile evleri yeniden inşa etmektir. Allah'ın razı olacağı evler, küçükten büyüğe her

üyenin iç huzuruyla ve teslimiyetle kurmuş olduğu duvarlarla oluşur.

Huzur, Allah'tan gelen yüce bir rahmettir. Kalpleri sahibi olan Allah (Subhanehu ve Teâlâ), dilediği vakit sevgiye, dilediği vakit nefrete yöneltecek yürekler bahşetmiştir insan soyuna. Her daim imtihan içerisinde yaşayıp, benliğimizi bu imtihanların içerisinde bulduğumuz bir âlemde yaşıyoruz. Bir an bile imtihandan çıktığımız takdirde kendimizi kaybeder, nefsimizi pusula ediniriz. Ancak kalplerin sahibi olan Allah, büyük bir rahmet ile bizi bir an bile kendimize bırakmadığından ötürü, her an sabır ve şükür istikametinde alıyoruz dünya yolunu. Kimi zaman huzuru arıyoruz bu yolda, kimi zaman nefreti ve kavgaları hapsedecek bir zindan... Nitekim hep arayış içindeyiz.

Bazen bir şeyleri düzeltmek ve bir şeylerden kurtulmak amacı ile dolaşıyoruz etrafta. İyi gelecek bir şeyler arıyoruz kendimize. Ruh halimizi olumlu anlamda etkileyecek, insanlarla ilişkimizi düzelterek bir işaret bekliyoruz evrenden. Bir güneş doğsun istiyoruz karanlık nefsimize. Ama bilmiyoruz ki biz beklemeyeceğiz

ışığı, bizi bekleyen ışığa koşarak gideceğiz: "De ki: Allah'ın bizim için yazdığından başkası bize asla erişmez. O, bizim mevlâmızdır. Onun için müminler, yalnız Allah'a dayanıp güvensinler" (Tevbe, 51).

Bileceğiz ki, O'nun yazdığından başkası, O'nun emrinden başkası, O'nun dileğinden başkası asla gerçekleşmez. Bu düşüncelerle bakacağız karşımıza çıkan olumsuzluklara. Bu düşüncelerle açacağız umut kapılarını ve bu düşüncelerle aşacağız bizi biz yapan zorlukları.

İşte bir ışık tuttu bize Yaradan. Daha nice aydınlıklar gizli onun kelimasında, nice kurtuluş anahtarı saklı o ayetler arasında; sadece arayıp bulanlara, bulup huzur sebebi kılanlara münhasır...

Ey âlemlerin rabbi olan Allah'ım! Kalplerimizi -evlerimizi razı olduğun huzur ile, terk edilmiş nefretler ile, sevgiyle bağrımıza bastığımız ailelerimiz ile, sana ve hükümlerine teslim oluşumuz ile, haktan ayrılmamak üzere verdiğimiz ahd ile şekillendirdiğimiz- dinin üzere sabit kıl. Âmin...

Anne Baba Hakkı

Yusuf KELEŞ

İnsanoğlunun doğumundan ölümüne kadar olan sorumluluklarını iki madde halinde özetleyebiliriz: Bunların ilki, insanın yaratana karşı yani Allah'a karşı olan sorumluluklarıdır. İkincisi ise insanoğlunun yaratılana karşı yani diğer insanlara karşı; bitkilere karşı, hayvanlara karşı, canlılara karşı olan sorumluluklarıdır. Ve yaratılanlar arasında ise insanoğluna en yakın olan, insanoğlunun üzerinde en çok hakkı bulunanlar, muhakkak ki anne ve babalardır.

Allah, insanoğlunun var olabilmesi için anne ve babaları birer vesile kılmıştır. Bundan dolayıdır ki Allah (azze ve celle), kendisine kulluktan sonra anne ve babaya iyilik etmeyi emrediyor. Allah (azze ve celle) ayeti kerimede, "Rabbin sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti" buyuruyor. Dikkatinizi çekerim Allah (azze ve celle) bu ayet-i kerimede kendisine kulluktan hemen

Allah, insanoğlunun var olabilmesi için anne ve babaları birer vesile kılmıştır. Bundan dolayıdır ki Allah (cc), kendisine kulluktan sonra anne ve babaya iyilik etmeyi emrediyor. Allah (cc) ayeti kerimede, "Rabbin sadece kendisine kulluk etmenizi ve anne babanıza iyi davranmanızı emretti" buyuruyor.

sonra, bakınız kendisine ibadet etmekten hemen sonra, anne ve babaya iyilik etmeyi emrediyor. Bu ayet-i kerimede Allah'ın (azze ve celle), anne ve babaya ne kadar değer verdiğini anlıyoruz. Anne ve babanın, Allah katında ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu anlıyoruz. Anne ve babanın, evlatları üzerinde ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu anlıyoruz.

Ve ayetin devamında buyuruyor Rabbimiz: "Onlardan biri veya ikisi senin

yanında yaşlanırsa onlara öf bile deme! Onları azarlama! İkisine de gönül alıcı güzel sözler söyle." Bu ayet-i kerimeden birçok anlam çıkarılabilir. Anne ve babalarımızdan her ikisi veya hut onlardan herhangi biri yanımızda yaşlandığı vakit, ekseri olarak kendi ihtiyaçlarını kendileri gideremezler. Sakın onlara burun kıvırmayalım. Onların hizmetkârlığını yapalım. Mesela temizliklerini hakkıyla yerine getirelim. Bizler, küçükken onlar da bizim temizliğimizi yapmıştı

değil mi? Sakın gönüllerini kıracak bir şey söylemeyelim. Söylemeyelim ki onlar, bizlerin cennet anahtarımız olsun. Söylemeyelim ki Allah'ın rızasını kazanma biletimiz olsunlar.

Bahsettiklerim hakkında Peygamberimizin hadislerine, başından geçenlere bakmamız en doğru kararlardan birisi olur. Mesela son nefesinde şehadet getirmekte zorlanan sahabe... Bir gün Hz. Peygamber'e birisi gelir ve: "Ya Resulullah! Bir genç ölmek üzere. Ona ölürken 'La İlahe İllallah...' sözü telkin edildi ama bunu söyleyemedi." der. Resulullah (asm), "Namaz kılıyor muydu?" diye sorar. Adam "Evet," diye cevap verince Resulullah (asm) ile birlikte o gencin evine giderler. Hz. Peygamber, ölmek üzere olan delikanlıya, "La ilahe illallah, de" diye telkinde bulunur; fakat genç, "Söyleyemiyorum, gücüm yetmiyor." der. Hz. Peygamber, "Niçin?" diye sorunca orada bulunan cemaatten bir kişi, "Annesine isyan ediyordu." der. Peygamberimiz (asm), "Annesi yaşıyor mu?" diye sorar. "Evet." cevabını aldıktan sonra gencin annesi çağrılır. Ardından gencin annesi ile Peygamber arasında şu konuşma gerçekleşir:

- Bu senin oğlun mu?

- Evet.

- Kızgın alevlerle yanan kocaman bir ateş gördüğünde sana: 'Eğer oğlunu başı şırsan biz de bırakırız yoksa onu gördüğün bu ateşe atacağız, denilse onu başı şırlamaz mısın?

- Ya Resulullah, öyleyse onu affediyorum.

- Ondan razı olduğuna dair Allah'ı ve beni şahit tut.

- Allah'ım! Sen ve Peygamberim şahidimsiniz, oğlumdan razıyım.

Hiz. Peygamber, delikanlıya dönerek: "Ey delikanlı 'La ilahe illallahu vahdehu la şerike leh ve Eşhedu enne Muhammeden Abduhu ve Rasuluhu' de" diye telkinde bulunur ve delikanlı bu sefer söyleyebilir.

Hani hepimizin bildiği hadiste de buyruluyor ya: "Allah'ın rızası, anne babanın rızasındadır." Yani bir evlattan anne baba razı ise, anne baba

bir evlattan hoşnut ise, Allah da o kişiden, o evlattan, o kulundan razı olacaktır. Ancak hadisin devamı da önem arz etmektedir. Peygamberimiz (asm), hadisin devamında şöyle buyruyor:

"Eğer bir evlattan anne baba razı değil ise, o evladına öfkeli ise, o evladından hoşnut değil ise korkulur ki Allah da o evlattan, o kulundan razı olmayacaktır. O kuluna öfkeli olacak, o kulundan hoşnut olmayacaktır." Allah'ın bizlere öfkelenmemesi için ve aynı zamanda Allah'ın o sonsuz rızasını elde edebilmek için değerli okurlar, anne babalarımızın rızasını almaya bakalım. Anne babalarımızın rızasına uygun birer evlat olma yolunda yorulalım. Ve aynı zamanda biraz önce de belirttiğim gibi anne babalarımız, bizler için birer cennet anahtarı olacaktır.

İnsanoğlunun cennete gidebilmesi için gerekli olan önemli bir etkidir anne ve babalarımız. Bu konu hakkında da Efendimiz (sav) şöyle buyuruyor: "Anne babaya iyilik etmek, cennete orta kapıdan girmeye vesiledir." Sadece cennete girmeye de değil, cennete orta kapıdan girmeye vesiledir. Bu hadis-i şerifin açıklamasında buyruluyor ki "Cennetin orta kapısı demek, cennetin en değerli kapısı demektir." Anne ve babasına iyi davrananlar, anne babasının rızasını alanlar, anne babasının gönlünü incitmeyenler, onların gönlünü alanlar, cennetin en değerli kapısından girecek.

Hiz. Musa'nın bir kıssası var. Bir gün, "Ya Rabbi, bana cennetteki arkadaşımı göster!" diyor ve Allah Teâlâ: "Filan şehrin, filan çarşısına git. Orada bir kasap vardır. Yüzü şöyle, boyu şöyledir. Senin cennetteki arkadaşın odur" buyuruyor. Hiz. Musa (as), o dükkâna gidiyor. Güneş batıncaya kadar orada kalıyor. Akşam olunca, kasap, bir parça et alıp zembiline koyuyor. Dükkândan ayrılırken ise Hiz. Musa, "Ey genç, misafir için yanında yer var mı?" diyor. Genç, "Evet" dedikten sonra beraber gencin evine gidiyorlar. Eve vardıklarında genç, etten güzel bir çorba pişiriyor. Sonra evin bir köşesinden bir zembil daha çıkarıyor. İçinde çok yaşlı, zayıf, güçsüz bir kadın var (Bazı rivayetler, bir güver-

cin yavrusunu andırıldığına yöneliktir).

Kadını zembilden çıkarıyor. Bir kaşık çorba alıp içiyor, sonra bir kaşık daha, sonra bir kaşık daha. Kadını, doyuncaya kadar yedirdikten sonra elbiselerini yıkayıp kurutup tekrar giydiriyor. Sonra tekrar zembiline yerleştiriyor. O esnada Hz. Musa (as), kadının dudaklarını kımlıdattığını görüyor. Ardından adama, "Bu yaptığın nedir?" diye soruyor. Genç ise "Bu, benim annemdir. Çok yaşlandı, gücü, takati yok. Oturacak halde de değildir. Çarşıdan gelince onu yedirmeden, doyurmadan, ne yerim ne de içirim." demiş. Bunun üzerine Hz. Musa (as), "O esnada annenizin dudaklarının kımlıdattığını gördüm" diyor. Adam ise anlatıyor: "Ya Rabbi oğlumu cennette Musa'ya arkadaş eyle, diye dua eder" demiş. Hz. Musa ise bunun üzerine şu şekilde cevap veriyor: "Gözün aydın olsun, Musa benim ve benim cennetteki arkadaşım sensin."

Fakat bu bahsettiklerimizden sonra aklımıza bir soru takılıyor? Anne babalarımız hayatta değilse yahut onlardan herhangi biri hayatta değilse yine de onun rızasını almak mümkün müdür? Bunu da araştırırsak "evet, mümkündür" diyebiliriz. Allah'ın izniyle mümkündür. Bir evlat, şu dört madde ile vefat eden anne ve babasının rızasına kavuşabilir:

Birinci olarak; salih birer evlat olmak. Salih bir evlat olmak, vefat eden anne babanın rızasını almaya bir vesiledir. Çünkü bir evladın yaptığı ibadetlerden, tuttuğu oruçtan, yaptığı hayırdan veyahut böyle en ufak, yemeğe başlarken besmele çekmesinden tutun yemekten sonra "el-hamdülillah" demesine kadar salih amel adı altında ne varsa hepsinin sevabı, anne ve babaya gidiyor. Efendimiz (sav) ne buyurmuş? Hatırlayacaksınız bu hadisi: "Her kim bir hayra vesile olursa onu yapmış gibidir." Bir evladın dünyaya gelmesine kim vesile oluyor? Anne ve babalar! O evlat da Allah'ın izniyle salih bir evlat olursa, Allah yolunda yoğrulur ise buna kim vesile olmuş oluyor? Anne ve babalar! Böylelikle vefat eden anne ve babanın rızasına ulaşma yolunda büyük bir pay elde etmiş oluyoruz.

İkinci olarak; vefat eden anne babanın dost ve akrabalarını zaman zaman ziyaret etmek. Onlarla irtibatı koparmayarak, aynı şekilde kişi vefat eden anne babasının rızasına kavuşabilir.

Üçüncü olarak vefat eden anne babaya hayır duada bulunmak. "Ya Rabbi, sen annemin babamın kabrini nur eyle. Ya Rabbi, sen onların günahlarını görmezden gel." diyelim mesela.

Dördüncü olarak da onların namına yani anne ve babanın adına sadaka vermek. Bu da aynı şekilde vefat eden anne babanın rızasına ulaşmanın yollarından bir tanesidir. Ve sadaka verirken de kalıcı olmasına dikkat etmek gerekir. Unutmayalım kalıcı olan sadakalar, ayakta kaldığı müddetçe, o sadaka veren kimseye sevap kazandırmaya devam edecektir. Ya 3 yıl, 5 yıl, 10 yıl, isterse üzerinden 500 yıl geçsin.

Bir Kur'an kursunun, bir hayır kurumunun, bir camiinin yapılması anına denk geldin, dedin ki: "Ya Rabbi, ben, bu bir torba çimento-yu, bu bir traktör briketi vs. annemin veyahut babamın adına veriyorum." O hayır kurumu, o camii, o Kur'an kursu ayakta kaldığı müddetçe onun sevabı da aynı şekilde anne ve babaların ruhlarına gidecektir Allah'ın izniyle. Anne ve babalar, o okulda okuyanın sevabından, o camide namaz kılan, o medresede hafızlık yapan talebelerin sevabından payını, nasibini alacaktır. Böylelikle kişi, vefat eden anne ve babasının rızasını kazanma yolunda büyük bir pay daha elde etmiş olacaktır.

Yani, anne ve babalarımız vefat etmişse de, ahirete göç etmişse de onların rızalarını almak mümkün. Ya onlar için hayır dua edeceğiz. Ya onlar adına sadaka vereceğiz. Elimizden hiçbir şey gelmiyorsa bile salih birer evlat olmaya gayret edeceğiz.

Rabbim, anne ve babalarımıza hayırlı birer evlat olabilmeyi, onların rızasını ve dolayısıyla kendi rızasını alabilmeyi nasip eylesin.

Milyon Milyon Neferin Komutanıydı Fethi Şikakî

Fatih PALA
fatihpalafatih@gmail.com

Dünya, üzerinde iyi sıfatını taşıyan nice insanı barındırıyor da olsa, bir o kadarını da ve hatta daha fazlasını da toprağına katmıştır. İyiler, çoğu kez acele edip gitmişlerdir bizden önce, hepimizin istisna kabul edilmeksizin varacağı-mız yere. “Kötüler âlemi sarmış gidiyor/ İyiler kendini yormasın boşa.” şarkısının aksine, iyilerin iyiden iyiye yorulması gerektiğine, yaşayanlar ve yaşanmışlıklar şahittir. İyinin ve iyiliğin yegâne sahibi olan Rabbimiz Zülcelâl, nasıl ki iyi olarak (fitrat üzere) yaratmış ise bizleri, o hal üzere yaşamak ve yine o hal üzere can emanetimizi teslim etmemiz gerekir.

Ahirette uzun uzun dinlenmek için dünyada çok fazla yorulan iyilerimizden biri de 26 Ekim 1995 tarihinde, doğup büyüdüğü topraklar olan Filistin’de, son nefesini şehadetle taçlandıran şehid Fethi Şikakî’dir. Mücadeleyle geçen bir

Ahirette uzun uzun dinlenmek için dünyada çok fazla yorulan iyilerimizden biri de 26 Ekim 1995 tarihinde, doğup büyüdüğü topraklar olan Filistin’de, son nefesini şehadetle taçlandıran şehid Fethi Şikakî’dir. Mücadeleyle geçen bir yaşam ve şehidlikle gelen bir ölüm. Tam Müslümanca bir konuş, Müslümanca bir duruş ve aynı minval üzere gidiş.

yaşam ve şehidlikle gelen bir ölüm. Tam Müslümanca bir konuş, Müslümanca bir duruş ve aynı minval üzere gidiş. Rabbimiz, onu ve tüm şehidlerini rahmetiyle yarlıgasın. Âmin.

Onun adını, şehadetinden birkaç yıl sonra dinlediğim ezgilerden duyup bilecektim. Grup Kardeşlik Çağrısı’nın ilk albümü olan “Neden”de geçen ve sözlerinin bir kısmı: “Fethi Şikakî şehid kahraman/ Milyon milyon nefere komutandı.”

şeklinde olan ezginin yeri bambaşkadır onu anlatan, tanıtan olarak. Bir başka grubun ezgi-marş albümü olan “Umuda Çağrı”da ise sanatçılarımız: “Zulme boyun eğenler başkaldırdı seninle/ Esaret zincirini kırdılar devriminle/ Çağın Ammar’ı sendin şehid Fethi Şikakî/ Çağın Musab’ı sendin şehid Fethi Şikakî.” diyorlardı. Ezgilere, marşlara konu olan bu adam, bu yiğit, yeni nesillere tanıtılmalıydı. Sadece yeni nesillere mi? Elbette ki hayır! Unutanlara da,

zihinleri uyuşmuş olanlara da hatırlatılmalıydı aynı zamanda.

Biz, dergimizin bu sayısında, hâlihazırda "şubat/şehadet" ayında olmamız vesilesiyle, şehadetinden bir ay sonra yani Kasım 1995'te Fethi Şikakî'yi sayfalarına taşıyan Haksöz dergisinin 56. sayısından yararlanarak bahis açacağız. Söz konusu sayıda; şehadetin nasıl gerçekleştiği, Şikakî'nin kısa hayat hikâyesine ve mücadelesine, olayın üzerine hem Filistin'de, hem diğer ülkelerde ve özellikle de Türkiye'de yapılan basın bildirimlerine ve protestolara yer verilmiş.

Şikakî, 44 yaşında iken şehadete ulaşıyor. Filistin'in Refah kentinde doğar ve tıp okumak için Mısır'da bulunur. Bu süreçte yani henüz öğrenci iken Fethi Abdulaziz müstear ismiyle pek çok makale yazar ve bu makalelerini "İslamî Alternatif" ismiyle kitaplaştırır. Tabii kitap, Mısır diktatör rejimini oldukça rahatsız eder. Sistemlerini, düzenlerini, zulümlerini tehdit edici unsur olarak gördükleri bu kitabı, yasaklar ve istihbarat birimi tarafından müellifini sınır dışı ederler. Yiğit Fethi Şikakî'nin, Filistin'e döndükten sonra ilk işi, "İslami Cihad Hareketi"ni kurmak olur. Gazze'ye yerleşir ve orada kurduğu bu hareketin beyin kadrosunu da sağlam Müslümanlardan oluşturur. Ve bu hareket, gösterdiği samimiyetle, azimle, kararlılıkla ve etkinliğiyle fazla geçmeden Siyonist İsrail'in dikkatini çeker. Tabii olay yalnızca dikkat çekmekten ibaret olmaz ve engelleme, karşı koyma, tutuklamalar, sürgün etmeler şekline doğru evrilir. Siyonist rejimden de başkası beklenemezdi ya. Böyle bir hareket başlattığı için Şikakî'yi ve dostlarını tebrik edip alınlarından öpecek değildi ya.

Daha sonra, Gazze İslam Üniversitesi'nde dört bini aşkın Müslüman öğrenci, Fethi Şikakî'nin şehid edilmesini protesto ederek başta Filistin halkı olmak üzere her bir Müslümanı, bu şanlı liderin intikamını almaya çağrıda bulunurlar. Gerçekleştirilen gösterilerde, bu yaptıklarının Siyonist İsrail'e çok pahalıya mal olacağını bildirirler durmadan harlanan ve kaynayan yürekleriyle.

Siyonist çete tarafından "rahat durmadığı" gerekçesiyle iki kez tutuklanan Fethi Şikakî, sonunda sürgün edilir. Ama bilmiyorlardı ki Müslümanların sürgünü kendileri için hicret olarak anlam bulacaktı. Tıpkı geçmişin büyük âlimlerinden İbn Teymiyye'nin (rahimehullah), o güzel ifadesinde olduğu gibi: "Düşmanlarım bana ne yapabilirler ki; sürdürülmem hicret, hapsedilmem halvet ve öldürülmem şehadettir benim için!" Şikakî de bu düstur uyarınca hicretini Şam yönüne

yapar ve burada, kaldığı yerden, daha büyük bir aşkla hareketin liderliğini sürdürür. Kâr ettiğini sanıyordu Siyonizm, başından def ettiğini düşünüyordu. Ancak bilemiyordu hareketin çığ gibi büyüdüğünü, her geçen gün ümmetin bütün fertlerinde yer bulduğunu.

Derken ve zaman ilerlerken ve Müslümanlar faaliyetlerini tüm hızıyla sürdürürken, Siyonist çetenin kendisi kadar kirli olan, kendisi kadar kirli işlerinin takipçiliğini yapan Mossad/İsrail İstihbarat Örgütü, intikam hırsıyla İslamî Cihad Hareketi'ne ve lideri Fethi Şikakî'ye neler yapabileceğinin planlarına koyulur. Plan, 26 Ekim 1995 Perşembe günü, Malta adasında iki silahlı nasipsizin kurduğu suikastla ve birisinin silahından çıkan beş adet kurşunun Fethi Şikakî'nin o secdeyle parıldayan tertemiz alnına isabet etmesi sonucu şehidler kervanına bir yiğidin daha katılmasıyla gerçekleşmiş olur. İman edenler, hiçbir şekilde zarara uğramazlar. Yaşarlarken inançlarının mücadelesini verip Rabbleri katında büyük derecelere ulaşırlarken, bu uğurda can verdiklerinde ulaşacakları derecenin sınırını da ancak yüce Rabbimiz bilir.

Fethi Şikakî'nin şehadeti, müminleri üzüntüye boğarken, Siyonistleri ve yandaşlarını

sevincin en doruk noktasına taşır. Onlar için çok büyük kazançtır Müslümanlardan bir liderin yok olması. Kazancın kimlere ait olduğunu, hep birlikte günün batıdan doğacağı vakitten sonra görüp anlayacak dünya. Şikakî, şehadet şerbetinin lezzetini tatmaya koyulmuşken, Siyonist lider İzhak Rabin, sevincini basın mensuplarıyla paylaşmaktan imtina etmez. O imansız imtina etmeye dursun, diğer tarafta İslamî Cihad Hareketi ve ayrıca İslami Direniş Hareketi/Hamas, Batı Şeria'da 30 Ekim 1995 Pazartesi günü genel cihad ilan ederler. Beyt-i Lahm, Gazze ve el-Halil kentlerinde kitlesel gösteriler düzenlenir ve olayın sorumlusu Siyonist rejim, yaptığı bu zulüm dolayısıyla Rasulullah Efendimizin (sallallahu aleyhi ve sellem), o meşhur hadisinde geçtiği üzere "dille uyarılır, kalple buğzedilir".

Daha sonra, Gazze İslam Üniversitesi'nde dört bini aşkın Müslüman öğrenci, Fethi Şikakî'nin şehid edilmesini protesto ederek başta Filistin halkı olmak üzere her bir Müslümanı, bu şanlı liderin intikamını almaya çağrıda bulunurlar. Gerçekleştirilen gösterilerde, bu yaptıklarının Siyonist İsrail'e çok pahalıya mal olacağını bildirirler durmadan harlanan ve kaynayan yürekleriyle. Onlar, yalnız değildir bu uğraşlarında; Türkiye'den de sesler yükselir eşzamanlı olarak. İstanbul'daki üniversitelerin çeşitli fakültelerinde Müslüman öğrenciler tarafından basın bildirimleri düzenlenir, bildiriler dağıtılır, afişler asılır şehitle ve davasıyla alakalı. Bu davranış gösteriyordu ki dünya coğrafyasındaki bütün Müslümanlar, Evrensel bir İslamî Hareket'in mensubu oluyorlardı. Dicle kıyısında vahşi kurtlar tarafından kapılan bir koyunun hesabının derdiyle yanan Ömer'in (radiyallahu anh) kaygısından farksızdı bu. Dava, dün ne idiyse bugün de aynıdır ve

aynı olarak sürdürülmek zorundadır. Kişiler ve mekânlar değişim arz etse de inanç, dava ve tavır değişmiyordu, değişmeyecekti.

Fethi Şikakî'nin şehadetinin üzerinden tam yirmi sekiz yıl geçmiş. O, nasıl ki öncekilerin yolunu takip ettiyse yani şehid olduysa, onun gidişini de daha pek çok izzetli gidişler takip etti edecekti: Yahya Ayyaş, Şeyh Ahmed Yasin, Abdulaziz Rantisi ve daha nice dava erleri... "İntifada" ezgisinde "Filistin'deki meş'ale, sayhaları tüm âleme." diyen Müslüman sanatçı, ne de güzel özetlemişti konuyu. "Önderleri şehid olan bir hareket asla yenilgiye uğramaz." sözünü de hatırlattıktan sonra, bu aziz şehidin davasına ve dava arkadaşlarına selamların en güzelini gönderiyoruz. Rabbimizden de asırların özlemi olan özgür Kudüs'te cümle ümmeti cem etmesini büyük bir iştiyakla niyaz ediyoruz, vesselam.

Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması - V

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

Vahdeddin'in Vefatı ve Cenazesinin Hacedilmesi!

16 Mayıs günü öğleye doğru, Sabiha Sultan'la Şehzade Ömer Faruk Efendi'nin o sabah bir kızları olmuş, aileye bir torun daha katılmıştı. Şahbaba, Nice'e hemen bir telgraf gönderdi. Malum hayırlı temennilerden ve dualardan sonra "Bebeğin ismi Necla olsun" diyordu... Şahbaba, "Adı Necla olsun" dedi; Abdülmecid Efendi, Necla'nın yanına "Hibetullah"ı ilave etti ve bebeğin adı "Necla Hibetullah" kaldı.

Villa Manolya'ya 16 Mayıs günü neş'e hâkimdi. (...) Ama hüznün en büyüğünü de aynı gün yaşadılar.

"... Sultan Vahdeddin, o gece akşam yemeğinden sonra bütün kadınlarını, hazinedarlarını odasına toplamış ve geç vakitlere kadar pek tatlı ve neş'eli sohbetlere dalmışlardı. Bahisler, dönüp dolaşıp İstanbul'a ve Çengelköy'deki köşke geliyor, herkes bu geçmiş refaha ve

Sultan Vahdeddin, bir şezlongun üzerine uzanmış, cansız bir halde yatıyordu. Sırtında koyu sarı tüylü bir samur kürk vardı. Kır ve hafif kıvrık saç, sakalı dikilmiş gibi görünüyordu. Rengini henüz muhafaza eden ve bir ölü çehresini hatıra getirmeyen yüzünün ortasında küçük fakat kemerli bir burun dikkat çekiyordu.

gençlik hatıralarına ait tatlı bir hikâye anlatıyordu.

Sultan Vahdeddin, bu tatlı sohbetleri en hararetli yerinde keserek:

- Haydi, yatsı namazını kı-lınız da geliniz. Sohbetimize yine devam ederiz, demiş ve kadınlar kalkıp namazlarını kılmak üzere dışarı çıkmışlar. Bu esnada Sultan Vahdeddin, daima yanında bulunan ve hizmetlerine bakan son zevcesi Nevzad Hanım'a seslenerek:

- Biraz safram kabarıyor, bana bir tas getir, demiş.

Derhal getirilen tasa pek az miktarda ve sarı bir safradan ibaret istifrağ ettikten sonra:

- Aman şu leğeni dök de şurada pis pis kokmasın, demesi üzerine Nevzad Hanım, derhal leğeni musluğa dökmüş ve acele ile odaya döndüğü zaman Sultan Vahdeddin'i uzandıği şezlongun üzerinde cansız bulmuştu."¹

1 Murat Bardakçı, Şahbaba, s: 388; Tanık Mümtaz Göztepe,

Hükümdarın hayatını noktalandığı o gece, Villa Manolya'da olanları villanın yine aynı sakininden, hadisenin şahitlerinden olan Tarık Mümtaz'dan okuyalım:

"Ben henüz uykuya dalmıştım. Başucumdaki dâhili telefon dışarıdaki kuduran fırtınaya tempo tutan çılgın ve sürekli çığlıklarla çırpınmaya başladı. Çoktan beri sesini kaybeden bu makinenin, o akşam birdenbire telaşla dile gelmesine hiçbir mana veremiyordum. Uyku sersemliğiyle mikrofona sarıldığım zaman, korkunç bir vaveyla ile karşılaştım. Telefonda:

- Yetişin! Efendimize bir hal oldu, diye acıklı kadın sesleri haykırıyordu.

Askerlikten kalma bir sür'atle derhal giyinip kendimi yağmur deryasının ortasına attım ve bata çıka karşı ki binaya koştum. Sultan Vahdeddin'in harem dairesi üst katta bulunuyordu. Saçlarını başlarını yolan ve kendilerini yerden yere atan perişan kadınların arasından geçerek, doğru Sultan Vahdeddin'in bulunduğu odaya gittim. Tam bu esnada, hadiseden haberdar edilen Prens Sami Bey de büyük bir telaş içinde oraya yetişmiş bulunuyordu.

Sultan Vahdeddin, bir şezlongun üzerine uzanmış, cansız bir halde yatıyordu. Sırtında koyu sarı tüylü bir samur kürk vardı. Kır ve hafif kıvrık saç, sakalı dikilmiş gibi görünüyordu. Rengini henüz muhafaza eden ve bir ölü çehresini hatıra getirmeyen yüzünün ortasında küçük fakat kemerli bir burun dikkat çekiyordu. Ağız küçük bir daire şeklinde derin derin nefes alıyormuş gibi açık bulunuyordu. Gözleri sakin bir uyku halinde bulunduğu hissini veriyor ve kapalı duruyordu. Vücudu buz kesilmişti.

Prens Sami Bey'in bu ani felaket karşısında uykusu başına sığramış, kimin yakasına yapışacağına bilemiyordu.

Villanın her köşesinde Sultan Vahdeddin'e ait kadınlardan biri katıla katıla ağlıyor, emektar mabeyn adamları şaşkınlıktan ne taraflarına

dokunulsa o tarafa koşuyorlar, gözyaşlarını yenlerine silerek bön bön efendilerinin cansız cesedine bakıyorlardı.

Prens Sami Bey, o meşhur nezaketine rağmen çıldırmış gibi sağa-sola saldırıyor, vakit vakit o vakur ve ağırbaşlı efendilerin ve Sultan Vahdeddin'in son zevcesi Nevzad Hanım'ın üzerine yürüyerek:

- Dayıma ne yaptınız, diye garip sualler soruyordu.

Sultan Vahdeddin'in hususi doktoru olan meşhur bir İtalyan profesörü, derhal yetişmişti. Ölüm, gayet ani olduğu ve İtalyan hükümeti tarafından kendi toprağında ölen velev ki sabık bir imparatora karşı büyük bir dikkat gösterildiği için bu doktor, bir otopsi ameliyatına lüzum gördü.

Ameliyat, Sultan Vahdeddin'in yattığı odanın yanı başındaki salonda yapılacaktı. Vücutu ve mafsalları kaskatı kesildiği için soymak, kürkünü ve çamaşırlarını çıkarmak pek zor oluyordu. Ölüye işkence edilmesine razı olmayan Sami Bey, o kıymetli kürke ve çamaşırlara bir makas atarak baştan aşağıya parçalayıp kolayca çıkardı. Yüzü gayet zayıf ve ihtiyar görünen Sultan Vahdeddin'in vücudu, gayet genç, adaleli ve mütenasipti. Sol boş böğründe iri iri mor lekeler peyda olmuştu. Ölüyü beyaz bir partiskaya sardıktan sonra Sami Bey'le Seryaver Avni Paşa, ikinci mü sahib Mazhar Ağa ve ben usulca tutup omuzlarımıza kaldırdık.

Ellerimiz ve yüzümüz cesede temas ettikçe vücudumuzu buz gibi bir hava kaplıyordu. Sultan Vahdeddin'in cesedini doktorun önündeki masaya boylu boyunca yatırarak dışarı çıkıp bekledik. Ameliyat uzun sürmemişti. Doktor, kendine lazım olanı yani ölüme sebebiyet veren arızayı derhal bulmuş ve eline alarak yanımıza gelmişti.

- İşte, diye gösterdi. Bu, küçük ve beyaz bir kemik parçası gibi görünüyordu.

- Bu, kalbe giden kan damarıdır. Tıkanmış ve taş kesilmiş, dedi.

age. s: 198-200; N. Fazıl Kısakürek, tarih olarak 14 Mayıs diyor, bkz; Sultan Vahidüddin, Büyük Doğu Yayınları, 3.bsk, s: 245-246

Bu doktor, Sultan Vahdeddin'in kalbini öteden beri zayıf buluyor, bilhassa sigaradan başka hayatta hiçbir zevk ve eğlencesi olmadığını söyleyip duran bu zata, çok sigara içmeği ve aspirin almağı şiddetle yasak etmişti.

Doktor, kalbin bu vaziyetini görünce Prens Sami Bey'e baktı ve:

- Çok muhtemeldir ki majesteleri sıkı tavsiyelerimize rağmen çok miktarda aspirin almışlar ve bu hal ölümü intaç etmiştir.²

Şahbaba, son nefesini işte böyle verdi: 1861'in 4 Ocak'ında Dolmabahçe Sarayı'nda atmaya başlayan ve 65 sene boyunca yapayalnız kalan, hiçbir dosta sahip olmadan çarpan kalbi, Sanremo'daki villanın küçük salonunda tekledi, birdenbire durdu ve hemen ertesi gün de bir neşterle yarıldı.

İtalyanlar, çıkabilecek her türlü söylentiye peşinen önlemek için Şahbaba'nın otopsi masasına yatırılmasına karar verdiler. Operasyonu, Sultan Vahdeddin'i son aylarda birkaç defa muayene etmiş olan kalp cerrahı Prof. Fava yaptı.

(...) Profesör Fava, işini nihayet tamamladı ve Sami Bey'e elindeki kanlı ama kemikleştği hemen fark edilen bir damarı, Şahbaba'nın aortunu gösterdi. Bu nikotinden tıkanmış, neredeyse kemikleşmiş bir aorttu...

(...) Gelenlerin çoğu, tecessüs içerisindeki Sanremo sakinleriydi ama içlerinde haberi işitince hemen villaya koşmuş olan başkaları da vardı: Alacaklılar.

Haczedilen Tabut

Zeki Bey'le teşkilatçıların Şahbaba'nın zaten az miktardaki nakdini har vurup harman savurmalarından sonra, Manolya Villası'nın geçimini sağlamak Sultan Vahdeddin'in ablası Mediha Sultan'a düşmüştü. Sultan elinde kalan son kıymetli mücevherini, iri bir zümrütü, Londra'da sattırıp bir kuruşuna bile el sürmeden kardeşine vermiş ama Şahbaba vefat et-

tiği sırada zümrütten gelen para biteli haftalar olmuştu.

Villadaki herkes, artık ansızın imdada yetecek bir başka paranın ümidindeydi.

Borçlanmaya, Şahbaba'dan sonra da devam edildi. Mesela hükümdara otopsiyi İtalyanlar yaptırmış, masrafını ödemek ise Şahbaba'nın ailesine düşmüştü. Ama operasyonu yapan Prof. Fava'nın ücretine yetecek para kimsede yoktu ve ona da borçlanıldı. 2 bin 200 liralık borcu, günler sonra Şahbaba'nın kızı Sabiha Sultan küpelerini satıp ödeyecekti.

Şahbaba'nın vefatını işitince kapıya üşüşen alacaklıların başında, villaya gönderdikleri malların parasını aylardan beri alamamış olan bakkal Steiner ile manav Morini vardı. Steiner'le Morini'nin alacakları da dâhil olmak üzere bütün esnafa olan borç 60 bin liretti.³

Vahdeddin ve ailesinin borcuyla ilgili farklı rakamlar verilmektedir. Vahdeddin'in cenazesinin hazine neden olan borç miktarının 120 bin lira olduğu söylendiği gibi 200.000 frank, 3.000 Sterlin, bir başka vesika da ise 5.000.000 Türk lirasından aşağı olmadığı belirtilmiştir. Ancak Sultan Vahdeddin'in ölümünden sonra varislerinin İngiltere Kralı V. George'ya yardım talebi ile yazmış oldukları mektupta dile getirdiklerine göre Sultan Vahdeddin'in geride bırakmış olduğu borcun miktarı, 200.000 frank kadardır. Onun geriye bırakmış olduğu borcu tespit ederken esas alınması gereken bilgi de bu olsa gerekir.⁴

Sultan Vahdeddin'in ölümü üzerine alacaklılar kapıya dayandılar ve onların hemen arkasından da icra memurları görüldü. Yerlerdeki İstanbul'dan getirilmiş halılardan bütün öteki eşyalara ve ev halkının şahsi mallarına kadar Manolya villasında ne varsa her şeye haciz kondu ve odalar mühürlendi. Hatta tarihte eşine emsaline belki de hiç rastlanmamış ve rastlanmayacak bir hadise daha yaşandı: Şahbaba'nın cenazesi, villanın giriş katındaki büyük salona

3 Bardakçı, age. s: 392

4 Hülagü, age. s: 224-225

indirildi ve eşyalarla beraber cenaze de haczedildi.

Tabutu, Sami Bey temin etmişti. Tabutun üzerindeki plakada "Türkler'in Hakanı ve İslamlar'ın Halifesi Cennetmekân Sultan Mehmed Vahdeddin-i Sadis bin Sultan Mecid Han Hazretleri. 1926" yazılıydı. Otopsi görmüş olan cenaze, önce kurdandan bir tabuta yerleştirilip lehimlendi, sonra Bertrand ve Oğulları'nın yaptığı ceviz tabuta kondu ve tam bir ay boyunca villanın giriş katındaki salonda kaldı. İtalyanlar, borçların tamamının ödenmesine kadar cenazenin defnine izin vermiyorlardı.⁵

Sultan Vahdeddin'in cenazesini, bütün borcunu ödeyerek hacizden kurtaran kişinin devrin Suriye Devlet başkanı Ahmed Nami Bey olduğu belirtilmiştir.⁶

Murat Bardakçı ise kızı Sabiha Sultan'ın mücevherlerini satarak haczi kaldırdığını şu şekilde belirtmektedir: Alacaklılara verilecek paranın temini tam bir ay sürdü. İlk parti para Nice'den geldi: Halife Abdülmecid Efendi, maiyetindeki-lerden biriyle, Sakallı Reşid Bey'le ufak bir meblağ gönderdi.

Halife'nin gönderdiği para, esnafın alacaklarına gitti, Şahbaba'nın vefatından sonra yapılmış olan harcamalara yetmedi, yetmeyince de tabutun üzerindeki haciz kalkmadı. Cenazenin kurtarılması, Sultan Vahdeddin'in lohusa yatağındaki kızı Sabiha Sultan'ın elinde kalan son mücevherlerinden birini, bir çift küpesini satmasıyla mümkün olabildi. İtalyanlar, cenazenin üzerindeki haczi, küpelerin bedelini Sanremo'ya gönderilip villanın bütün borçlarının ödenmesinden sonra kaldırdılar.⁷

"(...) Manolya Villası'nda ikamet eden 65 yaşındaki eski sultan Majesteleri İmparator VI. Mehmed Vahdeddin Han, 16 Mayıs günü saat

22.30'da vefat etmişti. Cemal Kutay, kendisiyle yapılan bir röportajda Vahdeddin ile ilgili olarak: "Elbette hain değildi. Dünyanın en namuslu adamlarından biriydi. Ölürken yastığının altından parasızlıktan alamadığı ilaçlarının reçeteleri çıkmıştır" (Sabah Gazetesi, 23.07.2005).

Şahbaba'nın Sanremo'daki sürgün kafilesinden bugün hayatta kalan birkaç kişiden biri olan torunu Hümeysra Özbaş Hanımsultan, Şahbaba'sının vefatıyla ilgili hatırladıklarını anlatırken, "Benim hatıram sadece çığlıklar, bilahare orada duran bir tabut ve günlerce duran bir tabut..." diyor.

"... Saati bilemeyeceğim ama gece daha yatmamıştım ki hanımların çığlıklarını duydum. Sesler aşağıdan geliyordu. Hemen aşağıya koştum. 'Efendimiz, efendimiz, ah gitti efendimiz,

5 Bardakçı, age. s: 392

6 Hülagü, age. s: 224

7 Bardakçı, age. s: 393

gitti!' diye çığlıklar.. Tabii beni odaya sokmadılar. O sabah sevinçli bir haber almıştık. Sabiha Sultan'ın en küçük kızının, Necla'nın doğum haberi gelmişti ve Şahbabam ismini koymuştu.

O çığlıklardan sonra tabii beni aldılar, yukarıya götürdüler. Çocuklar, eskiden böyle şeyleri görmez, iştirak etmezdi. Sonra ertesi günü, otopsi yapılmış. Anlattılar ki bir ciğerinin yok olduğu, daha evvel veremden kurduğu ve de kalp damarının tıkanarak büyük bir enfarktüsten gittiği tespit edilmiş. Sonra en zemin katta, taşlıkta duran tabutunu hatırlarım. Ve o tabut, böyle günlerce, günlerce, orada durdu. Tabii ben çocuktum o zaman, pek anlamıyordum neden orada durduğunu. Bilahare tabii hikâyesi duyuldu: Borçlular tarafından haciz konmuş. O arada teyzemin (Sabiha Sultan'ın) mücevheri satıldı, ondan sonra galiba Halife bir kaynak buldu, cenaze nakledildi. Hazin bir hikâye... Ama benim hatıram; sadece çığlıklar, bilahare orada duran bir tabut ve günlerce duran bir tabut..."

Sultan Vahdeddin'in tabutunun haciz evrakını bulabilmek için Sanremo'daki arşivleri bir hayli aramama rağmen tek bir vesikaya bile rastlayamadım. Belediyede başlayıp adliye arşivine ve şehir kütüphanesine uzanan koşuşturmalarım neticesiz kaldı. Arşivlerden, Şahbaba'nın ölüm belgesi dışında haciz konusunda tek bir belge bile çıkmadı.

Sanremolular, buna pek şaşırmadılar. Memlekette siyasi mülteci sıfatıyla kalan ve bir yerde misafir sayılan bir hükümdarın tabutuna karşı böyle bir muamelede bulunulmasının, İtalyan hükümeti açısından hoş şey sayılmayacağını, hadisenin tarihe bu şekilde aksinden endişe hisseden hükümetin haciz evrakını sonradan imha ettirmiş olabileceğini söylediler. Roma'da, o senelerde iktidarda bulunan Mussolini hükü-

Vahdeddin'in vefatını, telgrafla Adana'da öğrenen M. Kemal, dostlarıyla yemeğe oturmuştu. Haberi işitince: "Çok namuslu bir adam öldü" dedi. "İsteseydi, Topkapı'nın bütün cevahirini götürür ve öyle bir ordu kurup geri dönerdi ki!" diye ilave etti.

metiyle Ankara arasında dostane ilişkiler bulunduğunu da hatırlattılar ve imhayı, aynı endişeyi taşıyan Ankara'nın istemiş olabileceğini söylediler.⁸

İtalya'dan gemi ile Beyrut'a ve oradan da trenle Şam'a nakledilen cenazeyi, Şam istasyonunda hanedanın eski damadı ve Suriye'nin hükümet reisi Ahmet Nami Bey, askeri törenle karşıladı. Tabut, bir arabaya yerleştirilip hükümet erkânının, askerlerin ve halkın refakatiyle

şehrin merkezindeki Sultan Selim Camiine getirildi.

Cenazeyi getiren Şehzade Faruk Efendi, Şam'da büyük ilgiyle karşılandı. Cenazeye, Şam'da bulunan Nakşibendî, Mevlevî, Şazeli, Kadiri, Rufai ve diğer tarikatların önde gelen şeyhleri ve müritleriyle birlikte büyük bir halk kitlesi iştirak etti. Cenaze, Selimiye Tekkesi ve Camii'nin bulunduğu bahçeye defnedildi.

Vahdeddin'in cenazesinin Şam'a getirilmesi, Halife Vahdeddin'in arzusu idi. Sultan Vahdeddin, son günlerinde daima Şam'a Salahaddin Eyyubi türbesi civarında defnedilmesi arzusu izhar etmiş ve ölümünde bu arzu bir vasiyet gibi telakki edilerek yerine getirilmek istenilmişse de Salahaddin Eyyubi türbesine, evvelce iki aziz Türk misafiri ve şehidi kabul edilmiş bulunduğu için buna imkân kalmamıştı.⁹

Vahdeddin'in vefatını, telgrafla Adana'da öğrenen M. Kemal, dostlarıyla yemeğe oturmuştu. Haberi işitince: "Çok namuslu bir adam öldü" dedi. "İsteseydi, Topkapı'nın bütün cevahirini götürür ve öyle bir ordu kurup geri dönerdi ki!" diye ilave etti.¹⁰

8 Bardakçı, age. s: 394-395

9 Tarık Mümtaz Göztepe, age. s: 202

10 'Babam Vahdettin kederden öldü' yazısı için bkz; <https://emela.wordpress.com/2007/04/29/babam-vahdettin-kederden-oldu-vahdettin-han-3-bolum/>